

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ZPRÁVA O STAVU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČESKÉ REPUBLICĚ ZA ROK 2020

Odbor prevence kriminality

Praha 2021

Obsah:

ÚVOD.....	3
1. POPIS AKTUÁLNÍ SITUACE A TRENDŮ.....	4
2. KRIMINÁLNÍ STATISTIKY.....	6
2.1 Počet registrovaných trestných činů.....	6
2.2. Pachatelé v trestním řízení.....	6
2.3 Vybrané kazuistiky.....	6
2.4 Oběti obchodování s lidmi.....	7
2.4.1 Oběti v trestním řízení.....	7
2.4.2 Pravděpodobné oběti a Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.....	7
2.5 Péče o oběti obchodování s lidmi.....	8
3. SOUVISEJÍCÍ TRESTNÁ ČINNOST A DOPROVODNÉ JEVY.....	9
3.1 Situace v oblasti prostituce.....	9
3.3 Situace v oblasti neoprávněného zaměstnávání cizinců.....	10
4. INFORMACE O OBCHODOVÁNÍ S OSOBAMI MLADŠÍMI 18 LET.....	12
5. PODPORA ZE STRANY POMÁHAJÍCÍCH ORGANIZACÍ.....	13
5.1 La Strada Česká republika, o.p.s.....	13
5.2 Arcidiecézní charita Praha.....	16
5.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické.....	16
6. FINANČNÍ ZDROJE.....	18
6.1 Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR.....	18
6.2 Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.....	18
7. PREVENCE A VZDĚLÁVÁNÍ.....	18
7.1 Vzdělávání.....	18
7.2 Prevence.....	21
8. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY A ROZSUDKY SOUDŮ V PŘÍPADECH OBCHODOVÁNÍ S LIDMI.....	23
8.1 Rozsudky soudů.....	24
8.1.1 Kazuistika č. 1 – 49T16/2018 (Městský soud v Praze).....	24
8.1.2 Kazuistika 2 – 1 T 1/2012 (Krajský soud v Ústí nad Labem).....	26
8.2 Trestný čin obchodování s lidmi v dovolací činnosti.....	27
9. PARTNERSTVÍ.....	30
9.1 Partnerství v rámci ČR.....	30
9.2 Přeshraniční spolupráce.....	30
10. PRIORITY.....	31
TABULKOVÁ ČÁST.....	32
2. STATISTICKÉ VÝSTUPY MS.....	33
3. OBCHODOVÁNÍ S LIDMI MLADŠÍMI 18 LET (MPSV, ZDC).....	34
4. STATISTICKÉ VÝSTUPY MV.....	37
5. STATISTICKÉ VÝSTUPY VE VZTAHU K NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ (MPSV).....	37
6. DOTACE MPSV POSKYTOVANÉ NNO.....	38

ÚVOD

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice je informativním dokumentem předkládaným Ministerstvem vnitra ČR (dále jen „MV“) a to na základě usnesení Vlády ČR ze dne 23. ledna 2008 č. 67 k Národní strategii boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008-2011. Tato zpráva je v pořadí již **třináctou zprávou o stavu obchodování s lidmi v České republice**.

Cílem zpráv o stavu obchodování s lidmi v České republice je poskytnout podrobné informace o situaci v oblasti obchodování s lidmi na území České republiky (dále jen „ČR“) vždy za období **od 1. ledna do 31. prosince daného roku**.

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2020 (dále jen „Zpráva“) se zaměřuje zejména na obchodování s lidmi ve smyslu skutkové podstaty ustanovení **§ 168 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“). Z části, obdobně jako v předchozích letech, se věnuje též jevům doprovodným a s obchodováním s lidmi úzce souvisejícím.

Zprávu zpracovává odbor prevence kriminality MV a to zejména **na základě podkladů od členů tzv. Meziřezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi** (dále jen „MKS“) a dalších domácích a zahraničních spolupracovníků na poli potírání obchodování s lidmi. Veškeré poskytnuté informace napomáhají zpracovatelům této zprávy při kontinuálním monitoringu situace v oblasti obchodování s lidmi a zejména k plnění funkce národního reportéra, respektive ekvivalentního mechanismu¹, pro oblast boje proti obchodování s lidmi.

Všem partnerům za jejich spolupráci náleží vřelé poděkování.

Poznámky k textu:

Genderová vyváženost: V textu pod pojmem cizinec míníme osobu jak pohlaví ženského, tak mužského, tzn. jak cizince, tak cizinku, pokud z jednotlivých konkrétních případů nevyplývá něco jiného. Stejně je tomu i při užívání pojmu migrant, zaměstnanec, občan, pracovník atd., obdobně též při udávání státní příslušnosti. V textu je přísně rozlišována příslušnost ke konkrétnímu pohlaví v případech, kdy tak učinili stálí členové MKS při zpracovávání podkladů pro tuto zprávu.

Korektura: Text neprošel jazykovou a stylistickou úpravou.

¹ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sections/national-rapporteurs_en

1. POPIS AKTUÁLNÍ SITUACE A TRENDŮ

Rok 2020 byl zcela jedinečný s ohledem na výskyt pandemie COVID-19. Konkrétní či specifické vlivy COVID-19 na trestnou činnost obchodování s lidmi, lze však prozatím pouze odhadovat. Nelze ale vyloučit, že se v budoucnu neprojeví především ekonomické důsledky pandemie COVID-19 a tím prohloubena zranitelnost osob na vyšším výskytu případů obchodování s lidmi v ČR.

ČR lze i nadále považovat především za zemi **cílovou a transitní**, stále však také za zemi **zdrojovou**.

Co se týče forem obchodování s lidmi (dále také „OSL“), jedná se v prostředí ČR zejména o formu užití obětí **obchodování s lidmi k prostituci a formu užití těchto obětí k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování nebo kořistění z takového jednání (pracovní vykořisťování, nucené sňatky)**. Přesto, že toto jsou nejčastější formy OSL v ČR, vyskytují se i případy podezření na **nucení obětí OSL k trestné činnosti a žebřání**.

Alarmujícím trendem vyplývajícím z rozsudků soudů předkládaných Ministerstvem spravedlnosti od roku 2017 je **využívání dětí z dětských domovů, dětí na útěku z výchovných ústavů k provozování prostituce, poskytování sexuálních služeb za úplatu**, kdy si část takto vydělaných peněz nechá osoba, která zprostředkovává styk, dopravuje tyto děti na místo apod.

Vedená trestní řízení, zjištěné poznatky ze zájmového prostředí a mezinárodní policejní spolupráce v průběhu roku 2020 stejně jako v minulých letech ukazují na případy, kdy na území ČR dochází **k cílenému vyhledávání mužů a žen ze sociálně a vzdělanostně slabšího prostředí s následným vylákáním do zahraničí**, zejména do Velké Británie. **Muži** jsou nuceni vykonávat **fyzicky náročnou práci** (např. myčky automobilů, třídírny ovoce a zeleniny, drůbežárny, restaurace, stavby a různé výrobní podniky). **Pachatelé odebírají poškozeným při výplatě všechnu nebo drtivou část vydělané mzdy**, mnohdy prostřednictvím platebních karet, které pachatelé poškozeným spolu s účty zařídili v tamních bankovních ústavech. **V některých případech navíc poškozené zadluží úvěry na pořízené účty. Ženy jsou nuceny k prostituci, nebo k uzavření sňatku s občany ze zemí mimo Evropskou unii (dále jen „EU“)**. Tyto sňatky jsou označovány jako tzv. „sňatky s výhodou“. Vzhledem k tomu, že mezi komunity, z nichž je směřována „poptávka“ po ženách z ČR, patří zejména státní příslušníci **Bangladéše, Pákistánu, Afghánistánu a Nigérie**, souvisí tento trend v obchodování s lidmi úzce s problematikou pohybu a pobytu osob třetích zemí ve státech EU.

V případech s podezřením na obchodování s lidmi za účelem užití k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování byl na území ČR typickým způsobem páchaní model z předchozích let. Stále bylo **významným činitelem tzv. „agenturní zaměstnávání“**, případně se v této oblasti projeví aktivity právnických osob, které mají povolení ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí ČR ke zprostředkování práce. **Jako země původu zájemců o pracovní uplatnění byly v roce 2020 nejčastěji zastoupeny státy z balkánského regionu, zejména Rumunsko, Bulharsko, ale též Filipíny, Mongolsko a Nepál**. Dále u zaměstnanců z Ukrajiny se velmi často jednalo o držitele polských víz.

Rovněž byl zaznamenán trend zaměstnávání moldavských státních příslušníků na padělané rumunské doklady z důvodu snadnějšího přístupu na pracovní trh pro občany členských států EU.

Za rok 2020 nebyl zaznamenán případ, kdy by některá z obětí obchodování s lidmi byla před její identifikací **postížena za případné pachatelem vynucené protiprávní jednání** – princip non-punishment. V odhalených případech prostituce je podle informací státních zástupců **vždy zjišťováno**, zda z takového jednání **někdo další nekořistil**, nebo zda se nejednalo **o prostituci vynucenou**. V případech, kdy jsou při silničních kontrolách identifikovány **osoby migrantů**, jsou policejními orgány **rovněž vyslýchány k okolnostem předcházejícím jejich příjezdu na území ČR** z ciziny.

Situace v oblasti **nelegálního obchodování s lidskými tkáněmi a orgány** v ČR **byla i v roce 2020** nadále **velmi uspokojivá**. Dle dostupných informací k této nelegální činnosti na území ČR nedochází. Transplantační systém v ČR je natolik regulovaný, že nelegální nakládání s orgány a tkáněmi by bylo jen velmi obtížně utajitelné. K tomu přispívá především stanovení pravidel zajištění sledovatelnosti, a to v každé fázi procesu od odběru až po transplantaci, a také dohledatelnost jak dárce orgánů, tak příjemce orgánů. **Relativní riziko představuje altruistické**, ne příbuzenské, **darování orgánů**, kde by **teoreticky mohlo dojít k odběru orgánů za úplatu**. Souhlas s takovým odběrem dává příslušná etická komise, což by mělo být dostatečnou zárukou, že k nelegálnímu odběru nedojde. Informace, že by v ČR docházelo v této oblasti k porušování právních předpisů, však nejsou.

Z pohledu **zemí původu pravděpodobných obětí** identifikovaných v ČR byly jako **zdrojové v roce 2020** zaznamenány **Filipíny, Slovensko, Ukrajina, Rumunsko, Bulharsko, Mongolsko, Honduras, Kyrgyzstán, Rusko a Uzbekistán**. Nelze však opomenout skutečnost, že **obchodování jsou i čeští občané na území ČR**. **ČR také zůstává i nadále zdrojovou zemí zejména pro Velkou Británii a Irsko**. Reportováno je též vykořisťování občana ČR na území **Litvy**.

Do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV (dále jen „Program“) bylo **zařazeno celkem 13 pravděpodobných obětí** obchodování s lidmi (pravděpodobné oběti zařazovány jak spolupracující nestátní neziskovou organizací, tak Policií ČR).

Dle statistiky Ministerstva spravedlnosti (dále jen „MS“) bylo v roce 2020 **odsouzeno celkem 8 osob**, z toho podmíněně 3 a nepodmíněně 5.

Jako pokračující trend bylo neziskovou organizací La Strada ČR uváděno **zneužívání držitelů zaměstnanecké karty**. Osoby ze zemí mimo EU jsou udržovány ve vykořisťujících podmínkách/obchodovací situaci kvůli nemožnosti změny zaměstnavatele po dobu 6 měsíců u držitelů první zaměstnanecké karty. Bez odpovídajících změn se bude i v roce 2021 jednat o jeden z velmi významných nástrojů firem, agentur a zprostředkovatelů generujících zisky z vykořisťování pracovních migrantů a migrantek. Výjimky dané zákonem o pobytu cizinců nepokrývají situace dodatečné změny pracovní smlouvy, zhoršení pracovních podmínek apod. A riziko ztráty jediného zdroje obživy a legality pobytu je pro většinu migrantů a migrantek s dluhem za zprostředkování práce v zemi původu příliš vysoké, než aby mohli proti zaměstnavateli vést pracovníprávní spor. Velmi omezeného okruhu legálních možností ukončení pracovního poměru bez ztráty

povolání k pobytu u této skupiny zneužívají také zaměstnavatelé, kteří požadují po pracovních, aby se z pracovního poměru **vyplatili** (požadavek vysokých finančních částek za formu ukončení pracovního poměru umožňující další pobyt na území ČR a vydání písemného dokladu potvrzujícího toto ukončení). Zákon o pobytu cizinců samozřejmě odkazuje na případy, kdy je možné změnit zaměstnavatele i dříve, než po uplynutí 6 měsíců (§ 56 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů), nicméně v praxi často nastává problém při prokazování doručení okamžitého zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnance.

2. KRIMINÁLNÍ STATISTIKY

2.1. Počet registrovaných trestných činů

V roce 2020 bylo dle statistik dodaných Národní centrálou proti organizovanému zločinu (dále jen „NCOZ“) **registrováno celkem 18 trestných činů obchodování s lidmi**, z tohoto počtu bylo **11 trestných činů přímo objasněno a 2 trestné činy byly objasněny dodatečně**. Z uvedeného vyplývá, že se jedná **v porovnání s rokem 2019 o mírný pokles registrovaných případů** (v roce 2019 registrováno celkem 20 skutků).

2.2. Pachatelé v trestním řízení

Stále platí, že podíl cizinců na páčání této trestné činnosti je oproti občanům ČR nižší. **Z 20 stíhaných a vyšetřovaných osob** v roce 2020 bylo **18 občanů ČR a 2 cizinci**. Z celkového počtu 20 stíhaných osob bylo **12 mužů a 8 žen**. Dále se jednalo o **3 recidivisty. Jedna osoba byla nezletilá a 3 osoby byly mladistvé**.

V případech, kdy byli pachatelé předmětných trestných činů cizí státní příslušníci, jednalo se často o v ČR etablované cizince, kteří trestnou činnost páčali společně s občany ČR. Lze konstatovat, že státní příslušnost, respektive země původu pachatelů, je do značné míry shodná se státní příslušností obětí obchodování s lidmi.

Dle údajů evidovaných MS bylo **v roce 2020 zaznamenáno celkem 9 trestných činů obchodování s lidmi** dle ustanovení § 168 TZ. **Odsouzeno bylo celkem 8 osob** – z toho byly 3 osoby odsouzeny k podmíněnému trestu odnětí svobody a 5 osob k trestům nepodmíněným (v rozpětí 1-5 let 3 osoby, 5-15 let 2 osoby). V jednom z případů byl obžalovaný zproštěn viny.

2.3 Vybrané kazuistiky

Pro lepší představu o aktuálním modu operandi níže nabízíme stručný popis případu trestního stíhání za trestný čin obchodování s lidmi.

NCOZ v květnu roku 2020 rozšířila trestní stíhání 2 obviněných pro trestný čin obchodování s lidmi spáchaný ve formě otroctví nebo nevolnictví, kdy bylo zjištěno, že obvinění v roce 2017 až 2019 v ČR v úmyslu získat pro sebe prospěch, pod příslibem bydlení, práce a výdělku, přiměli poškozeného pocházejícího ze špatných sociálních a majetkových poměrů, k bydlení v domácnosti obviněných, poskytli mu ubytování, stravu a udržovali jej ve stavu, kdy se nemohl svobodně rozhodovat a byl odkázán na obviněné,

neboť vzhledem k jeho předchozímu způsobu života, osobním, rodinným a majetkovým poměrům, se stal na obviněných zcela závislým, a v této domácnosti jej obvinění opakovaným fyzickým a psychickým násilím, zneužívaje jeho tísně a závislosti, přiměli k pracovnímu vykořisťování ve formě nucených domácích prací a jiných forem vykořisťování a různým dalším denním činnostem a dělnickým pracím, přičemž po poškozeném požadovali, aby pro ně vykonával vše bez nároku na jakoukoliv odměnu či mzdu, kdy byl ze strany obviněných pod neustálou kontrolou, držen v obydlí obviněných ve stavu otroctví, poškozený se nemohl svobodně rozhodovat a stala se z něj bytost, která byla předmětem „vlastnického práva“ obviněných a plnila všechny jejich pokyny bez nároku na jakoukoliv odměnu či mzdu, přičemž případně vydělané finanční prostředky obvinění poškozenému odebírali a následně sami spotřebovávali. V prosinci roku 2020 bylo opět rozšířeno stávající trestní stíhání o další 3 osoby, které měly v ČR vyhledávat osoby ze špatných sociálních poměrů, které zlákaly k odjezdu za prací ve Velké Británii, kam je i v některých případech dopravily, kde následně další pachatelé některým z poškozených odebrali doklady, poskytli jim ubytování, v omezeném množství stravu a udržovali je ve stavu, kdy se poškození nemohli svobodně rozhodovat a byli odkázáni na obviněné, neboť bez dokladů, znalosti cizího jazyka, bydlení a finančních prostředků se stali na obviněných zcela závislími, a zde je pohrůžkami fyzickým násilím či opakovaným psychickým a fyzickým násilím, zneužívaje jejich tísně a závislosti, přiměli k nuceným pracím v domácnosti, na myčkách aut, restauracích, továrně na zpracování a výrobu potravin a k nelegálním sňatkům s osobami pocházejícími z území mimo Evropskou unii jako prostředku k legalizaci jejich pobytu, zneužili jim přiznané sociální dávky, když takto získané finanční prostředky sami spotřebovali. V současné době je v této trestní věci stíháno 6 osob pro trestný čin obchodování s lidmi.

2.4 Oběti obchodování s lidmi

2.4.1 Oběti v trestním řízení

Vzhledem k tomu, že policejní statistiky v případě trestného činu obchodování s lidmi vykazují **pouze počet skutků dle objektů napadení, nelze zde uvést počet obětí. Zároveň, pokud je ve statistice vykázán jeden skutek, tak to značí, že se jedná o jeden skutek, kde objektem napadení byla alespoň jedna osoba, která má danou charakteristiku**, tedy, že se například jednalo o mladistvého ve věku 15 – 17 let, ale tím, že se vyazuje počet skutků, ne počet osob, tak ze statistik nevyčteme, jestli v daném skutku byla jedna osoba s danou charakteristikou nebo více osob.

Vypovídající hodnota těchto statistik je na velmi špatné úrovni důsledkem čehož je složitá tvorba cílených opatření a komplikované je též reportování o situaci v ČR v rámci mezinárodních závazků. Proto je zlepšení sběru dat v oblasti obchodování s lidmi jedním z úkolů Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2020-2023.

2.4.2 Pravděpodobné oběti a Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

V rámci Programu, který je určen pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let jak pro občany EU obchodované na území ČR, pro občany třetí země obchodované na území ČR a pro občany ČR obchodované na území ČR či v zahraničí, bylo **v roce 2020** zařazeno

celkem 13 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi, a to z ČR (4), Ukrajiny (4), Bulharska (2), Filipín (1), Hondurasu (1) a Mongolska (1).

Přestože je Program určen pro osoby starší 18 let, byla v roce 2020 **mimořádně zařazena i osoba mladší 18 let** (15 let), neboť byla jako pravděpodobná oběť identifikována společně se svou sestřenicí (starší 18 let), která byla také zařazena do Programu. Zařazení bylo učiněno z důvodů zabránění **druhotné viktimizaci**, která by mohla být způsobena rozdělením těchto dvou dívek, a zajištění nároku na využití stejných služeb (ubytování, právní poradenství a další). Odbor prevence kriminality v této věci obdržel též přípis oddělení sociálně-právní ochrany dětí Úřadu Městské části Prahy 13, který souhlasil s tím, aby dívka byla zařazena do Programu a, po dobu nezbytně nutnou, byla v péči Diakonie ČCE – Střediska celostátních programů a služeb.

Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do Programu 273 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi.

Obětem v Programu bylo poskytováno ubytování, psychosociální služby, zdravotní služby, rekvalifikační kurzy, služby tlumočení, právní asistence a služby advokáta. Důraz byl také kladen na asistenci při vyhledávání zaměstnání.

Všechny oběti zařazené do Programu souhlasily s předáním podnětů na prošetření jejich případů na příslušný útvar Policie ČR (dále jen „PČR“).

Možnosti využít v rámci Programu zprostředkování dobrovolného návratu do země původu využila v roce 2020 pouze 1 osoba.

2.5 Péče o oběti obchodování s lidmi

ČR disponuje pro oběti obchodování s lidmi, mimo Program, celým systémem sociálních služeb, jenž je upraven zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím jednotlivých druhů sociálních služeb, podmínky nároku na výplatu příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb² atd.

Podle zákona o sociálních službách je možné poskytovat sociální služby jen na základě registrace u místně příslušného krajského úřadu. Seznam registrovaných poskytovatelů sociálních služeb je veřejně přístupný v registru poskytovatelů sociálních služeb na webové adrese <http://iregistr.mpsv.cz/socreg/>. **V Registru poskytovatelů sociálních služeb je v současné době³ registrováno celkem 66 sociálních služeb, jejichž cílová skupina jsou oběti obchodu s lidmi. Z tohoto počtu je jich 30 zaměřených také na osoby mladší 18 let.**

Ministerstvo práce a sociálních věcí dlouhodobě podporuje, v rámci dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb, organizace, které poskytují sociální služby převážně cílové skupině „oběti obchodu s lidmi“. **Dotační podpora těmto organizacím**

² Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

³ K datu 8. 6. 2021

ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) za rok 2020 činila 15 553 409,- Kč.

3. SOUVISEJÍCÍ TRESTNÁ ČINNOST A DOPROVODNÉ JEVY

3.1 Situace v oblasti prostituce

I v roce 2020 bylo **typickou formou poskytování sexuálních služeb v prostředí nočních erotických klubů a poskytování sexuálních služeb v tzv. „privátech“, popř. eskortní servis.** Tuto situaci ještě umocnila opatření vlády ČR přijatá v souvislosti s pandemií COVID 19, kdy došlo k nařízenému uzavření barů, restaurací a zábavních podniků, včetně zákazu se shromažďovat na místech veřejnosti přístupných. **Pouliční prostituce je dlouhodobě na ústupu** a lze ji zaznamenat jen v menší míře a v konkrétních lokalitách, přičemž ve značné míře se jedná o nejrizikovější prostitutky ve smyslu zdravotním a hygienickým, užívající omamné a psychotropní látky. **Počty nočních erotických klubů se oproti roku 2019 snížily**, oproti tomu zůstalo na stejné nebo **mírně se zvyšující** kvantitativní úrovni **poskytování sexuálních služeb za úplatu v privátních bytech.** Ceny za služby v privátních bytech byly výrazně nižší než v nočních erotických klubech, což je logickým vyústěním porovnání faktorů přímých nákladů na provoz a počty klientů.

Zjištěné skutečnosti rovněž potvrzují informace, že v důsledku velkého množství osob poskytujících sexuální služby se jedná **téměř ve všech případech o prostituci dobrovolnou.** Velké množství osob se aktivně nabízí jako „**příležitostné**“ prostitutky a reaguje na nabídku práce v erotice, prezentovanou v tiskovinách nebo na internetu. Z prováděných šetření je zřejmé, že prostituci se věnuje široká škála osob ve smyslu sociálních, věkových, vzdělanostních vrstev. V uplynulém roce byly v rámci prováděných kontrolních akcí zjišťovány jako prostitutky převážně ženy státní příslušnosti **ČR, Slovenska, Rumunska, Ukrajiny, Běloruska, Nigérie, Srbska, Maďarska, Polska.**

Prostituce a její nabízení se nadále přesouvá a realizuje v oblasti internetu a to především cestou internetových profilů na různých „seznamkách“ a portálech určeným k diskuzi.

V případech, kdy šlo o **obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování**, bylo specifickým znakem téměř všech případů, že pachatelé vždy využili **těživé situace obětí** nebo situace, kdy oběť **potřebovala finanční prostředky** (převážně se jednalo o dívky bez prostředků, které byly **na útěku z výchovných ústavů** apod., tedy **bez jakéhokoli sociálního zázemí**).

Z podkladů organizace **Rozkoš bez rizika** (dále jen „R-R“) vyplývá, že **v roce 2020 organizace poskytovala zdravotní, sociální a terapeutické služby sexuálním pracovním ve 12 krajích ČR.** Celkem spolupracovali s **1749 fyzickými osobami**, poskytli 4420 služeb. Téměř polovinu klientely R-R tvořily tzv. **prvkontakty**, tedy osoby, které služeb R-R využily poprvé. Na základě dostupných dat byli v kontaktu nejčastěji s **osobami ve věku 30 – 39 let** (tj. 29 %) a **20 – 29 let** (tj. 22 %). Vzhledem ke specifčnosti práce v sexbyznysu se potkávali s osobami různých národností. V roce 2020 poskytovali sociální služby **ženám české** (1258), **slovenské** (91), **ukrajinské** (100), **rumunské** (48), **nigerijské** (21), **ruské** (13), **bulharské** (12), **maďarské** (2), **moldavské**

(6) a **korejské** (3) národnosti. V roce 2020 poskytovali sociální služby **mužům české** (50), **slovenské** (4), **ukrajinské** (1) národnosti. Národnost nebyla zjištěna u 5 mužů. Mezi kraje, kde sexuální pracovnice - migrantky zaujímají nejpočetnější skupinu, patří stabilně **Jihočeský kraj**.

Přestože se v žádném z krajů pracovníci R-R **nesetkali s dětskou prostitucí**, soustavně se snaží spolupracovat i s PČR a neziskovými organizacemi, protože pokud je v klubech či kdekoliv jinde osoba mladší 18 let, tak je jí v kontaktu s organizací R-R zabráněno. Z monitoringu medií je patrné, že dětská prostituce např. v Jihočeském kraji existuje, ale je z pochopitelných důvodů utajována a odehrává se v soukromých bytech, kam pracovníci R-R nemají přístup.

3.2 Situace v oblasti trestného činu kuplířství

Policejní statistiky vykazují **v roce 2020 celkem 19 registrovaných trestných činů kuplířství** dle ustanovení § 189 TZ. **Objasněno** bylo celkem **17 případů**, **stíháno** bylo **28 osob** (viz tabulková část).

MS ve svých statistikách vykazuje za rok 2020 **49 zaznamenaných případů a 47 odsouzených osob za trestný čin kuplířství** dle ustanovení § 189 TZ a § 204 STZ. Trend ve vztahu k uloženým trestům zůstal i v roce 2020 nezměněný, kdy **podmíněné tresty převyšují** (41) nad nepodmíněnými (2). V jednom případě došlo v upuštění od potrestání.

3.3 Situace v oblasti neoprávněného zaměstnávání cizinců

Významným subjektem v problematice potírání nelegálního zaměstnávání cizinců je kromě policie též Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“), resp. jeho oblastní inspektoráty práce (dále jen „OIP“), které vykonávají kontrolní činnost v oblasti dodržování ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), včetně těch, která upravují podmínky výkonu práce zahraničními občany na území ČR, dodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“), a dalších právních předpisů upravujících pracovní a mzdové podmínky, a kontroly v oblasti dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V praxi jsou nejzávažnějšími porušeními pracovněprávních předpisů ta, která mohou mít užší souvislost s trestněprávní rovinou, tj. trestný čin obchodování s lidmi a přestupky postihující umožnění výkonu nelegální práce.

SÚIP v roce 2020 provedl **ve všech oblastech své kontrolní působnosti 15 852 kontrol**. Z tohoto počtu provedl **v oblasti dodržování zákona o zaměstnanosti celkem 6 218 kontrol**, z nichž se **5 557 kontrol** zaměřilo přímo **na odhalování nelegálního zaměstnávání**. Z celkového počtu 5 557 kontrol byla **nelegální práce** oblastními inspektoráty práce **zjištěna u 767 subjektů**.

Rozsah kontrolní činnosti byl negativně ovlivněn situací související s epidemií COVID-19.

Orgány inspekce práce při kontrolách odhalily celkem **3 110 nelegálně zaměstnaných fyzických osob**. Konkrétně se jednalo o **556 občanů ČR**, **141 občanů EU** a **2 413**

cizinců, občanů třetích zemí. S ohledem na druh výkonu nelegální práce cizince se v 665 případech jednalo o **výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah**, ve 2 184 o **výkon práce v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohoto povolení** nebo **v rozporu s vydanou zaměstnaneckou kartou, kartou vnitropodnikově převedeného zaměstnance nebo modrou kartou nebo bez některé z těchto karet** a v 66 případech pak o **vykonávání práce cizincem bez platného oprávnění k pobytu na ČR**. **Počty není možné sčítat, neboť může být u jedné osoby zjištěno více druhů nelegální práce.**

Kontroly zastřené zprostředkování zaměstnání patří mezi hlavní kontrolní priority SÚIP již od roku 2017. Přímou na tuto oblast, tedy **na zastřené zprostředkování zaměstnání, bylo v roce 2020 zaměřeno celkem 195 kontrol**, které proběhly u celkem **189** zaměstnavatelů. Ve 185 případech se jednalo o právnické osoby a ve 4 případech pak o podnikající fyzické osoby. **Nedostatky byly zjištěny při 149 kontrolách**. Celkem bylo zjištěno 760 porušení pracovněprávních předpisů, přičemž zastřené zprostředkování zaměstnání, tak, jak je definováno ustanovením § 5 písm. g) zákona o zaměstnanosti, bylo zjištěno u 98 kontrolovaných subjektů. Kontrolami bylo rovněž zjištěno **370 nelegálně zaměstnaných osob**, z toho 9 občanů ČR, 7 občanů EU a 354 cizinců (nejčastěji občanů Ukrajiny a Vietnamu). Zastřené zprostředkování bylo zjištěno také u dalších 106 subjektů a to v rámci kontrol, které byly primárně zaměřeny na jinou kontrolní oblast. Celkem tedy bylo zastřené zprostředkování zaměstnání v roce 2020 zjištěno u 295 subjektů.

V roce 2020 se z důvodu pandemie onemocnění Covid-19 uskutečnilo pouze jedno řádné zasedání Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (dále jen „MOPNZC“). Gestorem MOPNZC je MPSV. Na uvedeném setkání byl členům MOPNZC představen návrh MPSV aktualizovat koncepci a strategii meziresortního orgánu v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání – konkrétně **zřízení nového Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání** (dále jen „MOPNZ“). Uvedený návrh byl přijat všemi členy MOPNZC. **Zřízení MOPNZ a zrušení MOPNZC** bylo schváleno vládou ČR v únoru 2021. MOPNZ je zřizován na základě potřeby aktualizovat koncepci a strategii meziresortního orgánu v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání. Oblast nelegální práce a kontrolní činnosti se od doby založení meziresortního orgánu významně proměnila. Do současné doby fungoval meziresortní orgán se zaměřením na cizineckou problematiku. Z důvodu vývoje a současných směrů je nezbytné **zaměřit činnost orgánu nejen na cizince**, ale na téma **nelegální práce v jejím širším kontextu**. MOPNZ bude koordinovat tři stálé pracovní skupiny: pracovní skupinu k problematice zaměstnávání cizinců, pracovní skupinu k problematice nelegální práce, pracovní skupinu k problematice agenturního zaměstnávání a zastřené zprostředkování zaměstnání. Posláním MOPNZ je koordinovat činnost příslušných institucí, navrhnout legislativní změny přispívající k řešení nelegálního zaměstnávání a vytvářet koncepci řešení tohoto problému. MOPNZ dále doporučuje směry kontrolní a preventivní činnosti a získává informace z oblasti výzkumu migrace, z oblasti ekonomiky, a to se zaměřením zejména na oblast „šedé“ ekonomiky.

4. INFORMACE O OBCHODOVÁNÍ S OSOBAMI MLADŠÍMI 18 LET

Důležitou roli zastávají při řešení situace dětských obětí obchodování s lidmi kromě orgánů činných v trestním řízení také pracoviště orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), která chrání práva a hájí zájmy ohroženého dítěte.

Nejintenzivněji probíhá přímá práce s dětskými oběťmi obchodování s lidmi na úrovni OSPOD obecního úřadu obce s rozšířenou působností, které disponují dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí největším rozsahem kompetencí. Agenda sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „SPO“) je na této úrovni zajišťována 24 hodin denně (v mimopracovní době je zde sloužena pracovní pohotovost).

MPSV každoročně sleduje důležité statistické ukazatele o výkonu SPO, které jsou zpracovány v **Ročním výkazu o výkonu sociálně-právní ochrany dětí** s tím, že výkaz reflektuje stav za předchozí rok (zveřejněn na odkaze <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>).

Z hlediska obchodování s dětmi jsou ve výkaze sledovány:

- počty dětí, u nichž bylo ve sledovaném roce zjištěno nebo prokázáno zneužití k výrobě dětské pornografie;
- počty dětí, u nichž bylo ve sledovaném roce zjištěno nebo prokázáno zneužití k prostituci;
- počty případů dětí, u nichž OSPOD podal trestní oznámení Policii ČR nebo státnímu zastupitelství na podezření ze spáchání trestného činu proti životu, zdraví, svobodě, lidské důstojnosti, mravnímu vývoji nebo jmění dítěte (v rámci tohoto souhrnného ukazatele jsou sledovány i trestní oznámení na spáchání trestného činu podle zákona č. 40/2009 Sb., TZ, a to konkrétně dle § 169 - svěření dítěte do moci jiného za účelem adopce nebo pro jiný obdobný účel, § 193 – zneužití dítěte k výrobě pornografie, § 193a - účast na pornografickém představení).

Jiné typy komerčního zneužívání dětí samostatně v rámci Ročního výkazu o výkonu SPO sledovány nejsou.

Ve výkazu jsou evidovány pouze případy, které byly oznámeny a řešeny OSPOD. Počet zjištěných případů **zneužití chlapců a dívek k výrobě dětské pornografie** se v roce 2020 oproti roku 2019 **snížil**. V roce bylo **k výrobě dětské pornografie** zneužito **21 chlapců a 56 dívek** (v roce 2019 to bylo 34 chlapců a 80 dívek). Co se týče **dětské prostituce**, tam čísla zjištěných případů zůstávají obdobná. **V roce 2020** řešil OSPOD celkem **5 případů dětské prostituce** (1 chlapec a 4 dívky, v roce 2019 to byl také 1 chlapec a 7 dívek).

Tomuto tématu je potřeba se dále věnovat, a to včetně tématu bezpečnosti dětí v kyberprostoru.

Z hlediska věku jsou **nejohroženější skupinou** děti ve věkové kategorii **od 6 do 15 let**. **Vyšší výskyt** zneužití je z hlediska pohlaví **u dívek**.

Co se týče Zařízení pro děti – cizince, projevil se zde v jarních měsících pokles počtu nelegální migrace nezletilých bez doprovodu, ale v období od léta 2020 byl opět zaznamenán mírný nárůst. Do služeb zařízení bylo za rok 2020 přijato **celkem 93**

nezletilých bez doprovodu, 91 chlapců a 2 dívky. Z toho ve věkové skupině do 15 let 10 osob a nad 15 let 83. **Žadatelé o azyl byly 4 děti.** Co se týče etnicity, tak nejvíce převažují chlapci z Afghánistánu. Jednou z dívek, která prošla zařízením, byla 15-ti letá dívka z Bulharska, u této dívky bylo podezření na **obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování.** Dívka byla za spolupráce Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí a Velvyslanectví Bulharské republiky repatriována do Bulharské republiky.

5. PODPORA ZE STRANY POMÁHAJÍCÍCH ORGANIZACÍ

5.1 La Strada Česká republika, o.p.s.

V roce 2020 poskytovala organizace La Strada ČR ambulantní či pobytové sociální služby **celkem 62 klientům a klientkám.** Klientela organizace využívala sociální služby formou kontaktního poradenství nebo komplexu sociálních služeb.

Mezi klientelou organizace La Strada ČR převažoval podíl migrantů a migrantek oproti českým občanům. Nejvyšší zastoupení měli klienti a klientky z Filipín a Ukrajiny. **Převažující formou obchodu s lidmi bylo pracovní vykořisťování,** které se týkalo většiny všech nově příchozích do služeb organizace. **Ve dvou případech se jednalo o nucenou prostituci.** Převážná většina klientů s českým občanstvím přijatých do služeb organizace v roce 2020, byla obchodována na území Velké Británie.

Z celkového počtu 62 osob využilo **komplexu sociálních služeb 50 klientů a klientek** (23 žen, 23 mužů a 4 transgender osoby). Z těchto 50 osob pokračovalo ve spolupráci započaté v předchozích letech 33 osob. Služby **kontaktního poradenství** využilo **12 klientů a klientek.**

Co se týče národnostního složení, **českou státní příslušnost mělo 22 osob, cizí státní příslušnost pak 28 osob.** Cizí státní příslušnost tedy zůstává mezi klienty a klientkami organizace La Strada ČR početnější. Nejvíce zastoupenou skupinou cizí státní příslušnosti byli stejně jako v minulém roce občané a občanky z **Filipín (16).** Dále pak využili komplexu sociálních služeb občané a občanky **Ukrajiny (4), Slovenska (2), Rumunska (1), Hondurasu (1), Mongolska (1), Kyrgyzstánu (1), Ruska (1), Uzbekistánu (1).**

V případě občanů a občanek ČR byly cílovými zeměmi, kde docházelo k vykořisťování, **Velká Británie (18), ČR (2), Litva (1) a Irsko (1).**

Z celkového počtu **23 žen a 3 transgender osob,** které se identifikovaly jako ženy, jich **21** bylo **obchodováno za účelem nucené práce, 4 za účelem nucené prostituce a 1 žena byla obchodována za účelem nuceného sňatku.** U všech 8 nově příchozích klientek se jednalo o nucenou práci a pracovní vykořisťování. Jeden případ se týkal soukromé služebné osoby diplomata. U jedné osoby evidujeme kombinaci pracovního vykořisťování a nuceného sňatku.

Stále převažuje zřetelný trend z posledních let, kdy nucená práce výrazně převyšuje nucenou prostituci. U klientek nově přijatých do služeb organizace v roce 2020 byla formou obchodu s lidmi **nucená práce v 6 případech a ve 2 případech se jednalo o nucenou prostituci.**

Klientky cizí státní příslušností byly rekrutovány nejčastěji pracovními agenturami, zprostředkovateli, nebo dostaly nabídku práce prostřednictvím známých. V případech klientek z postsovětských zemí je častou praxí zprostředkovatelů **vyžadování vysokých poplatků za poskytnutí pracovní smlouvy a pomoc při získání víza**. Téměř ve všech případech dostaly klientky pracovní nabídky, které se **po příjezdu do ČR lišily od původní dohody**.

Odmítnutí práce, která neodpovídá původní domluvě, často znamená pro klientky ztrátu veškerých nákladů investovaných do jejich příjezdu za prací do ČR a také neschopnost finančně podporovat rodiny a děti, které zůstaly v zemích původu.

Mezi novými případy se práce žen odehrávala nejčastěji **ve výrobních továrnách, drůbežárnách a kadeřnických studiích**. U klientek pokračujících ve spolupráci se jednalo zejména o práci v masážních salonech a nehtových studiích.

Z mužů využilo komplexu sociálních služeb organizace v roce 2020 **celkově 23 mužů a 1 transgender osoba**, která se identifikovala jako muž. Co se týče národnostního složení, **česká státní příslušnost (17) zůstává nejpočetnější** mezi klienty, dále využili komplexních služeb občané Ukrajiny (2), Slovenské republiky (2), Kyrgyzstánu (1) a Rumunska (1).

U všech nově přichozích klientů v roce 2020 se jednalo o **nucenou práci a pracovní vykořisťování**.

Stejně jako v předchozích letech byla většině českých mužů nabídnuta **práce ve Velké Británii**. Pachatelé nejčastěji vyhledávají lidi, kteří se nacházejí v nepříznivé sociální situaci, buď po opuštění dětského domova, nebo ústavní výchovy, anebo také po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Někteří klienti mají dluhy nebo exekuce, které musí splatit, a proto souhlasí s nabídkou práce v zahraničí, aby získali lepší finanční příjem. Zkušenosti organizace během posledních let ukazují, že pachatelé se často zaměřují na osoby, u kterých existuje určitá přidaná zranitelnost. Vyjma výše popsany vzorec to může být také závislost na návykových látkách nebo přítomnost psychiatrických diagnóz. V případě mužů-cizinců jsou náborové metody podobné určitým postupům, které vidíme u náborování žen. Vyskytuje se zde také vyžadování vysokých zprostředkovatelských poplatků za poskytování pracovních smluv a víz, jakož i práce na jiných místech, než která byla dohodnuta před příjezdem do ČR.

Nejčastěji užitými donucovacími prostředky a formami nátlaku bylo **omezení osobní svobody, vyhrožování fyzickým násilím nebo samotný fyzický útok a odpírání možnosti lékařského ošetření a také zabavování osobních dokladů**. V případě cizinců se jedná o použití výhrůžky **zrušením pobytového oprávnění** nebo úmyslné využití nelegálního pobytu cizince pod hrozbou kontaktování policie. Dále pachatelé významně zneužívali závislosti obětí plynoucí z jazykové bariéry.

V případech nově přichozích českých klientů pracujících ve Velké Británii šlo o práci ve skladech, automyčkách, továrnách a na stavbách. Někteří z klientů byli nuceni pracovat v domácnostech pachatelů, nebo po odpracování jedné pracovní směny byli posláni na jiné pracoviště, kde museli pokračovat v práci bez odpočinku. Téměř všem mužům bylo zakázáno opouštět zaměstnání a všechny jejich vydělané peníze byly posílány přímo na

bankovní účty pachatelů. Ve všech případech požadovali pachatelé, aby klienti uhradili veškeré náklady na stravu, bydlení a letenky.

V případě cizinců se jednalo o práce na stavbách, ve výrobních továrnách a ve skladech na balení ovoce a zeleniny. Nejčastěji pracovali 10 až 14 hodin denně bez přestávek na odpočinek a oběd. Výplaty mužům nebyly vypláceny buď v plné výši, anebo nebyly propláceny hodiny přesčasů a byly strženy vysoké částky za ubytování, stravu a další nespecifikované věci.

Jednou z důležitých oblastí spolupráce s klientelou je zajištění kontaktu s orgány činnými v trestním řízení jak v ČR, tak i v zemi původu či zemi, kde k obchodování docházelo. Organizace zajišťuje právní poradenství a advokátní zastoupení v rámci trestního řízení. V roce 2020 byla klientela organizace **zastoupena zmocněncem ve 26 případech** a ve **32 případech** byly zajištěny doprovody důvěrníkem k různým úkonům trestního řízení. V roce 2020 bylo klientům organizace rovněž poskytnuto **332 asistencí při kontaktu s úřady**.

V roce 2020 realizoval terénní tým La Strada ČR celkem **65 terénních výjezdů**. Depistáže probíhaly v následujících prostředích (řazeno dle četnosti): stavebnictví, ubytovny, zemědělské provozy, sklady, služby (zejména maloobchodní prodej, úklidové služby, práce v domácnostech), vnitrostátní i mezinárodní kamionová doprava, lehký průmysl (zejména automotive a potravinářský) a masážní salony. Příležitostně byly realizovány také sondy do prostředí sexbyznysu (noční kluby), hazardního průmyslu (kasina), prostředí cirkusů, provozovatelů pouťových atrakcí a live-in domácích pracovníků a síťování s institucemi v regionech (obecní úřady).

Nejvíce kontaktovaných osob (v pořadí dle četnosti) pocházelo z Ukrajiny, ČR, Rumunska, Slovenska, Bulharska, Moldavska, Vietnamu, Filipín, Uzbekistánu, Běloruska, Ruska, Maďarska, Indie, Makedonie, Kazachstánu a Mongolska. Dále byly kontaktovány menší skupiny osob a jednotlivci se státní příslušností Polsko, Gruzie, Čína, Srbsko, Kyrgyzstán, Nepál, Bangladéš, Chorvatsko, Arménie, Thajsko, Egypt, Kuba, Albánie, Velká Británie či pocházející z blíže neurčených arabských zemí.

V terénu byly s kontaktovanými osobami řešeny nejčastěji otázky týkající se **problematiky změn na trhu práce, epidemiologických opatření**, pobytů a přeshraničního pohybu v souvislosti s pandemií COVID-19; **ukončování pracovního poměru a změny zaměstnavatele u držitelů zaměstnaneckých karet**; a dále pak **nezákonných srážek ze mzdy**; nevyplácení mzdy/odměny za práci a náhrad mzdy; **neplacení povinných odvodů** zaměstnavatelem; změny druhu a/nebo podmínek práce po příjezdu do ČR; vydírání a vyhrožování a **násilí** ze strany zaměstnavatele; neplnění oznamovací a evidenční povinnosti zaměstnavatelem; **nedodržování pracovní doby**, přestávek v práci a rozvržení směn v rozporu se zákoníkem práce či nedodržování nařízení vlády o minimální mzdě, zaručené mzdě a příplatcích ke mzdě.

V některých případech docházelo k různým účelovým dezinterpretacím vládních nařízení týkajících se náhrady mzdy v uzavřených provozech – například byla pracovníkům snížena mzda na 60 % i přesto, že daný provoz nebyl uzavřen a všichni pracovali ve standardním režimu. Specifickým případem byla pak situace klientky, která žádala po zaměstnavatelce náhradu mzdy za období, kdy jí kvůli uzavření provozu nebyla

přidělována práce a bylo jí oznámeno, že dle účetní budou mít cizinci, kteří budou chtít náhradu mzdy, problém s pobytem a mohou být vyhoštěni, takže by svou mzdu chtít neměla.

5.2 Arcidiecézní charita Praha

V roce 2020 byla skrze Projekt Magdala poskytnuta **pomoc 6 osobám** (5 ženám a 1 muži). Těmto klientům byly poskytnuty komplexní sociální služby včetně ubytování v režimu utajení. Tři z uvedených obětí obchodování s lidmi využívaly služby Projektu již v předchozích letech.

Jedna uživatelka slovenské národnosti byla obchodovaná za účelem **domluveného sňatku** s pakistánským občanem, identifikovaná byla nestátní neziskovou organizací. Ostatní uživatelky byly nalákány do zahraničí pod příslibem dobré pracovní příležitosti a byly **sexuálně vykořisťovány**. Uživatelky byly ze špatného socio-ekonomického prostředí, převážně romského původu. Většina z nich vyrůstala v dětských domovech.

V roce 2020 pracovníci Projektu Magdala pracovali dlouhodobě s uživateli, kteří se léčí s psychiatrickou diagnózou. Dále pak pracovali se ženami, které byly v situaci prostituce a domácího násilí a aktuální situaci řešily. Projekt Magdala se soustředil hlavně na návrat těchto osob do běžného života, vystoupení z obtížné životní situace a zkompetentňování těchto osob. **U jedné uživatelky Projekt Magdala poskytoval doprovod při soudním řízení ohledně odškodnění oběti trestných činů, případ dopadl ve prospěch oběti.** Spolupráci se soudem hodnotí projekt jako velmi kladnou.

Situace v oblasti obchodování s lidmi dle zkušeností z terénu odpovídá přístupu obchodníků k obětem v tom smyslu, že oběti dostávají větší díl peněz a v síti obchodování jsou drženy nikoliv fyzickým násilím, ale psychickým vydíráním a nadějí, že mohou poskytnout nějaký jistý finanční příspěvek svým rodinám v zahraničí.

Rok 2020 byl značně zasažen omezeními souvisejícími s pandemií COVID-19. Značně byl omezen osobní kontakt a tím i terénní práce.

5.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické

Diakonie ČCE Středisko celostátních programů a služeb již od roku 2011 realizuje sociální službu azylového bydlení pro muže, páry a ženy, kteří jsou obchodováni a pracovní vykořisťováni. V roce 2020 byla pobytová služba azylového bydlení poskytnuta **54 osobám**. Šlo o 14 žen a 40 mužů, průměrný věk byl 41 let. Nejvíce osob pocházelo z Bulharska (22) dále pak z Rumunska (10), Mongolska (8), Ukrajiny (7), Iráku (2), Moldávie (1), Číny (1), Vietnamu (1), Běloruska (1) a ČR (1). Nejčastěji řešenými problémy klientů byly následující oblasti:

- **krize v souvislosti s pracovním vykořisťováním (29);**
- oběť trestné činnosti (11);
- nevyplacená mzda (7);
- podvod (5);
- pracovní úraz (1);
- **ohrožení obchodem s lidmi (1).**

Klienti našich služeb jsou převážně občané Bulharska, Rumunska a Ukrajiny, kteří pracují **bez pracovní smlouvy**, na základě ústních dohod, nebo mají pracovní smlouvy, které často **nebývají v souladu se zákoníkem práce**, bývají obvykle hodně zjednodušené, jen výjimečně přeložené do rodného jazyka pracovníka. Místo standardních smluv bývají běžně uzavírané také dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti. Obvyklým problémem je jejich řetězení.

Mnoho sporů zaměstnance se zaměstnavatelem vzniká také z důvodu jazykové bariéry. Setkáváme se s tím, že zaměstnanec v mnoha případech **špatně porozumí pracovní smlouvě či dohodě**, z pohovoru zná výši maximální mzdy, kterou poté očekává. Problémem je naprostá nepřipravenost zaměstnanců na případné problémy. Podepisují dokumenty, jejichž obsah si nepřečtou nebo obsahu z důvodu jazykové bariéry nerozumí, nezjistí si celé jméno ani kontaktní údaje zaměstnavatele nebo koordinátora. V momentě, kdy se obrátí na sociální službu za účelem domáhání se svých práv, nejsou schopni poskytnout ani základní údaje, které by mohly sloužit k identifikaci zaměstnavatele a podmínek pracovního vztahu. O takové „mlžení“ se také snaží mnohé problematické pracovní agentury. Lze se setkat s případy, kdy zaměstnanec podepíše smlouvu s firmou, s jejichž zástupci se nikdy neseťká, pracuje pro jinou firmu a úplně jiná společnost mu posílá mzdu.

Opakuje se také uplatňování **neúměrných srážek ze mzdy** za služby, do kterých spadá ubytování, stravování, pracovní vybavení, administrativní úkony, pokuty za prohřešky a údajné škody způsobené zaměstnavateli, aj.

Setkávali jsme se s tím, že zaměstnavatelé propouštěli ve velké míře své zaměstnance, kdy je nutili podepisovat dohody o ukončení pracovního poměru, aby jim nemuseli vyplácet náhradu mzdy v případě pozastavení nebo omezení provozu vzhledem k situaci. Zaměstnanec v mnoha případech špatně porozuměl dokumentům a podepsal je, jelikož nebyly přeložené do jeho rodného jazyka.

Mnozí se na nás obraceli s dotazem, zda mají vůbec nárok na náhradu mzdy a v jaké výši.

Setkávali jsme se i s tím, že někteří podepsali dohody o ukončení pracovního poměru a museli následně opustit ubytovny a neměli kam jít, nemohli se vrátit do země původu, jelikož byla **pozastavena mezinárodní doprava**, přišli o finanční jistotu v podobě mzdy, neměli, co jíst, proto se také hojně využívaly potravinové banky.

Dalším častým problémem bylo to, že zaměstnavatelé po ukončení pracovního poměru **nevydají** zaměstnanci **výstupní dokumenty** (zápočtový list, ukončení pracovního poměru, potvrzení o zdanitelných příjmech). Tím se pak komplikuje evidence na úřady práce a s tím spojená žádost o podporu v nezaměstnanosti.

V konkrétním jednom terénu jsme se setkali i s tím, že si pracovníci stěžovali, že se k bulharským pracovníkům agentura chová jako k méněcenným oproti jiným národnostem. Doslova to označili jako **šikanu na pracovišti**, kdy jim zaměstnavatel přikazuje vyšší normy než ostatním, nevybavuje je pracovními pomůckami, které jsou důležité pro výkon práce, nebo jim zaměstnavatel dává minimum hodin v měsíci, i když je potřeba pracovníků a musí se dělat přesčasy.

6. FINANČNÍ ZDROJE

6.1 Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR

MV financuje Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Na služby v rámci tohoto Programu včetně preventivních aktivit byla **v roce 2020 neziskovými organizacemi vyčerpána částka 1 479 820 Kč.**

6.2 Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR

V roce 2020 byly ze strany MPSV poskytnuty dotace organizacím, jejichž cílová skupina jsou zejména oběti obchodu s lidmi v celkové částce 15 553 409 Kč. Přehled o finančních prostředcích poskytnutých těmto organizacím v roce 2020 nabízí tabulková část.

V souvislosti s pandemií Covid-19 byla těmto organizacím v roce 2020 vyplacena v rámci mimořádných dotačních titulů částka 675 752 Kč.

Nutno podotknout, že MPSV v rámci dotačního řízení na poskytování sociálních služeb podporuje i celou řadu jiných organizací, které uvádějí oběti obchodování s lidmi jako jednu z cílových skupin. Přehled o počtu těchto služeb viz tabulková část.

Dětské oběti obchodování s lidmi lze zařadit do kategorie týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí a poskytovatelé registrovaných služeb zastávají významnou roli v pomoci této cílové skupině. MPSV každoročně vypisuje dotační řízení na podporu poskytování sociálních služeb pro jejich poskytovatele bez ohledu na jejich právní formu. Celková alokace závisí na kondici státního rozpočtu, v posledních letech se pohybuje okolo částky 8 mld. Kč. Toto dotační řízení je realizováno na základě § 101a a § 104 zákona o sociálních službách.

7. PREVENCE A VZDĚLÁVÁNÍ

V následujících kapitolách se nachází informace o vzdělávacích aktivitách, výzkumech, osvětových aktivitách, informačních kampaních, koordinovaných aktivitách v ČR i na mezinárodní úrovni.

7.1 Vzdělávání

Také v roce 2020 byly pořádány vzdělávací aktivity zaměřené na problematiku obchodování s lidmi, a to ve spolupráci se státními institucemi a nevládními organizacemi z ČR, ale také za spolupráce s partnery z mezinárodního prostředí. Cílem bylo informovat o aktivitách MV v oblasti obchodování s lidmi, o fungování a zefektivňování Programu, možnostech podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a aktuálních trendech v oblasti obchodování s lidmi. Stěžejním tématem bylo také informovat o možnostech a způsobu identifikace potenciálních obětí relevantními profesními skupinami, které při výkonu své profese mohou s těmito případy vejít v kontakt.

Policejní vzdělávání

Ve dnech 20. - 21. února 2020 se v sídle **Europolu** uskutečnilo expertní jednání účastníků projektu EMPACT THB. Tématem jednání byly informace k problematice obchodování s lidmi, přičemž zásadním tématem bylo projednání dílčích kroků plnění operačního akčního plánu pro rok 2020, tedy jaké aktivity budou členskými státy a zapojenými organizacemi vyvíjeny v tomto kalendářním roce v návaznosti na úkoly z loňského roku. Dále byly v rámci policejního vzdělávání CEPOL projednávány vzdělávací aktivity.

Specialisté NCOZ se jako každoročně i v roce 2020 účastnili lektorské činnosti se zaměřením na obchodování s lidmi při vzdělávání policistů specializačního kurzu Národní protidrogové centrály při ŠUZ MV v Praze.

Dne 26. února 2020 se v Praze uskutečnil vzdělávací seminář pro policejní praktiky a experty z oblasti kriminální policie – **MEPA** - s prezentací činnosti Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace NCOZ a případovou studii.

Policisté NCOZ, odboru obchodu s lidmi, nelegální migrace a padělání, se účastnili vzdělávacích aktivit Evropské agentury **CEPOL** pro prosazování práva prostřednictvím vzdělávání a výcviku, kdy se prostřednictvím internetového připojení účastnili e-learningových kurzů – tzv. webinářů se zaměřením na obchodování s lidmi a související problematiky.

Justiční vzdělávání

V roce 2020 byl Justiční akademií naplánován samostatný seminář pod názvem: „**Obchodování s lidmi**“, **tento však v důsledku pandemie Covid-19 nebylo možné v dubnu 2020 zrealizovat, ačkoliv byl připraven.** Z tohoto důvodu byl zařazen do plánu vzdělávání pro rok **2021**.

Dne 2. prosince 2019 byl v rámci semináře organizovaným Radou Evropy a Justiční akademií představen první certifikovaný e-learningový kurz Programu HELP na téma „**Boj proti obchodování s lidmi**“. E-learningový kurz je určen soudcům, státním zástupcům a všem dalším právním profesionálům, kteří se podílí na potírání a stírání obchodování s lidmi a kromě vnitrostátní právní úpravy zahrnuje také rozbor Úmluvy Rady Evropy o potírání obchodování s lidmi, příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, další mezinárodní instrumenty a národní příklady dobré praxe ochrany obětí obchodování. Českým tutorem kurzu byla národní korespondentka pro boj proti obchodování s lidmi a nelegální migraci (Nejvyšší státní zastupitelství). Kurz byl zakončen 30. 4. 2020 a úspěšně ho dokončilo 17 účastníků z řad státních zástupců (8), soudců (1), asistentů a čekatelů (8). Tento kurz je nepřetržitě k dispozici k samostudiu v českém jazyce na stránkách programu HELP (Rady Evropy) a účastníci jsou upozorňováni na možnost jeho studia i prostřednictvím Věstníku Justiční akademie.

Národní korespondentka pro boj proti obchodování s lidmi a nelegální migraci (Nejvyšší státní zastupitelství) se v roce 2020 zúčastnila virtuální konference s názvem „**Human Trafficking in Times of Corona**“ (14. a 15. října 2020, Vídeň). Konferenci pořádala Rakouská pracovní skupina pro boj proti obchodování s lidmi ve spolupráci s Vídeňským institutem pro mezinárodní dialog a spolupráci a Mezinárodní organizací pro migraci u příležitosti Evropského dne boje proti obchodování s lidmi (EU Anti-Trafficking Day).

Dále se zúčastnila online 10. zasedání smluvních stran Úmluvy Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (12. – 16. října 2020, Vídeň), a to vzhledem k problematice nadnárodního organizovaného zločinu a s ním spojené problematiky obchodování s lidmi a nelegální migrace. V listopadu 2020 proběhlo Virtuální setkání skupiny Focus Group (Eurojust) na téma pašování migrantů. Materiály z výše uvedených akcí byly vyvěšeny na Extranetu státního zastupitelství.

Ve dnech 10. – 14. 02. 2020 se **4 státní zástupci a 4 policisté, kteří jsou specialisty na problematiku obchodování s lidmi a trestné činnosti vůči dětem**, zúčastnili kurzu v **ILEA (International Law Enforcement Academy)** v Budapešti. Speciální agenti HIS (Homeland Security Investigations) jim odprezentovali standardizované metodické postupy a doporučení pro odhalování a prokazování obchodování s lidmi v prostředí internetu. Jejich praktické využití demonstrovali na úspěšných kazuistikách. Popsali také doporučení pro práci s oběťmi a možnosti, jak je podporovat. Účastníky školení byli dále soudci, státní zástupci a policisté z Maďarska, Tuniska a Gruzie. **Účastníci velmi ocenili formu svědeckých výslechů sexuálně zneužitých dětí v ČR, pokud při něm dochází k využívání demonstračních panenek.** Pokud by ILEA znovu umožnila účast na obdobných školeních soudcům, státním zástupcům a policistům z ČR, bylo by to nepochybně přínosem pro každého dalšího absolventa kurzu.

Další vzdělávací aktivity

Jako každoročně naplňovala organizace La Strada ČR své cíle v oblasti vzdělávacích a preventivních aktivit, a to skrze **preventivní přednášky na školách, akreditované kurzy pro sociální pracovníky a pracovníky s cílovou skupinou ohroženou nežádoucím jevem pracovního vykořisťování** a osvětu v tématu obchodu s lidmi. V roce 2020 proběhlo 15 přednášek na středních, vyšších a vysokých školách a v jednom **zařízení pro děti-cizince.**

Organizací La Strada ČR byl také vytvořen nový **informační materiál určený pro strážníky a strážnice Městské policie Praha**, kteří jsou velmi často jedni z prvních, kdo mohou správně identifikovat obchodované osoby a pomoci jim dostat se k odpovídající pomoci. Původním záměrem byla realizace školení pro tuto cílovou skupinu, spojeného s přípravou informačního materiálu použitelného při výkonu služby. V důsledku restrikcí souvisejících s pandemií způsobenou onemocněním COVID-19 však nemohlo být školení realizováno. Byla tedy pouze připravena brožura, která stručně a přehledně vysvětluje problematiku obchodování s lidmi, představuje jednotlivé formy obchodování s lidmi a kromě relevantních kontaktů obsahuje také identifikační otázky pro komunikaci s potenciálně obchodovanou osobou. Tato brožura byla doplněna o další infomateriály pro komunikaci městských strážníků a strážnic s potenciálně obchodovanými cizinci/cizinkami v několika jazycích.

V roce 2020 byly realizovány **dva dvoudenní akreditované semináře pro pracovníky SUZ a CPIC.** Školení bylo zaměřeno především na legislativu související s obchodem s lidmi, identifikaci obchodované osoby a detailní popis služeb a působení organizace La Strada ČR. V praktické části byly vyzkoušeny **metody komunikace s obchodovanými a vykořisťovanými osobami** a postupy v konkrétních situacích při uplatnění jejich práv a zájmů.

Problematika obchodování s lidmi je vždy nedílnou částí **konzulárního vzdělávání**. Stejně jako v předchozích letech se i v roce 2020 na přednáškách k problematice obchodování s lidmi podíleli kromě zástupců MV také zástupce IOM. Přednášky byly zaměřeny na seznámení se s formami a projevy obchodování s lidmi, s možnostmi pomoci obětem obchodování s lidmi, se systémy podpory těmto obětem. Konzulární pracovníci byli rovněž informováni o možnostech spolupráce zastupitelských úřadů s příslušnými organizacemi, které se obchodem s lidmi zabývají a mohou v případě potřeby obětem poskytnout následnou pomoc.

7.2 Prevence

Každoročně jsou za finanční podpory MV prováděny rozsáhlé preventivně-informační aktivity o obchodování s lidmi. Součástí preventivních aktivit Programu je také odborné sociální poradenství pro potenciální oběti obchodování s lidmi a krizová pomoc.

Organizace La Strada ČR naplňovala své cíle v oblasti preventivních aktivit skrze **preventivní přednášky na školách, akreditované kurzy pro sociální pracovníky a pracovníky** s cílovou skupinou ohroženou nežádoucím jevem pracovního vykořisťování a osvětu v tématu obchodu s lidmi. **Přednášek se celkem zúčastnilo 254 studentek a studentů**. Mladí lidé měli možnost se seznámit s riziky vstupu na pracovní trh. Většina školních zařízení byla poměrně velkou část roku uzavřena a výuka se přesunula do distanční formy, proto se primárně preventivní přednášky upravily pro potřeby online prostoru. Za realizací workshopů stálo v loňském roce osm kmenových zaměstnanců organizace La Strada ČR, kteří k tomu byli vyškoleni. Na konci roku 2019 organizace La Strada ČR ve spolupráci s SB Films připravila krátký video spot, který ukazuje, že obchod s lidmi nemusí být na první pohled zřejmý. **Během roku 2020 byl tento video spot s názvem „Na druhý pohled“ využíván jako součást přednášky primární prevence.**

V roce 2020 oslavila La Strada ČR své 25. narozeniny. Při této příležitosti zahájila organizace La Strada ČR na své facebookové stránce **informační kampaň**, v rámci které každý den zveřejňovala připomínky a informace o svém poslání, statistiky a zprávy z významných případů za minulé roky. Články byly publikovány jak v českém jazyce, tak v jiných jazycích menšin, které převažují mezi klienty organizace. Ve stejném roce oslavila 25. výročí existence také La Strada International, kterou La Strada ČR spoluzakládala.

V srpnu 2020 byl za podpory Oko Magazine **publikován článek o aktuální situaci obchodování s lidmi v ČR**. La Strada ČR v rozhovoru pro tento magazín poskytla informace o tom, jaké taktiky používají pachatelé, jak navazují kontakty s lidmi a s jakými formami obchodování se v poslední době nejčastěji setkává La Strada ČR ve své praxi.

La Strada ČR opět revidovala informační a preventivní materiály pro obchodované osoby. Materiály jsou distribuovány během terénních výjezdů organizace i napříč dalšími službami a obsahují sebeidentifikační otázky, nabídku služeb a kontakty organizace La Strada ČR. **V roce 2020 byl realizován dotisk 12 000 kusů informačních letáků pro cílovou skupinu v 6 jazykových mutacích.**

V roce 2020 La Strada ČR společně s IOM Slovensko pracovala na projektu updatu a aktualizaci **mobilní aplikace SAFE**. Aplikace nabízí tipy, jak se připravit na vycestování a užitečné kontakty spolu na jednom místě. Interaktivní hra simuluje skutečné příběhy lidí,

kteří se ocitli v situacích obchodu s lidmi, a dává uživatelům příležitost ovlivnit jejich osud. V určitých situacích během hry je kladen důraz na preventivní informace, které si uživatel musí zapamatovat a kterým musí věnovat větší pozornost. Aplikace je určena hlavně pro mladé lidi, kteří uvažují o cestě nebo práci v zahraničí a odborníkům, kteří ji mohou využít při preventivních aktivitách. Aplikace je zdarma a má 5 jazykových verzí: slovenskou, českou, polskou, maďarskou a anglickou. Webová verze je dostupná na www.safe.iom.sk, samotná aplikace ke stažení bude dostupná v roce 2021.

Pokračovala též spolupráce mezi organizací La Strada ČR a ZÚ Manila. Každému žadateli o dlouhodobé vízum je při podání žádosti předán letáček nevládní organizace La Strada ČR, aby případné oběti věděly, na koho se mohou v případě nouze v ČR také obrátit.

Během roku 2020 bylo v terénu **cíleně rozdistribuováno 11 479 kusů prevenčních a informačních materiálů** organizace La Strada ČR obsahujících nabídku služeb organizace s kontakty a sebeidentifikační otázky zaměřené na identifikaci obchodovací situace. Z nich bylo 7 687 předáno přímo osobám z cílové skupiny a osobám blízkým cílové skupině. Ostatní materiály byly diseminovány na vytipovaných místech v terénu, v organizacích a institucích. Materiály jiných relevantních organizací a institucí byly v tomto období při práci v terénu distribuovány spíše příležitostně. Dále bylo na vhodných místech vylepeno 2 263 kusů samolepek s nabídkou služeb a kontaktem organizace La Strada ČR.

Také Projekt Magdala poskytoval v roce 2020 terénní formu služeb, a to v Olomouckém, Brněnském a Zlínském kraji. Užší spolupráce probíhala s diecézí Brněnskou, konkrétně se jednalo o Oblastní charitu Blansko. V roce 2020 Arcidiecézní charita Praha hradila činnost prevence obchodování s lidmi poskytovanou v tomto regionu. Terénní služba za rok 2020 pracovala s celkově 98 uživateli, přičemž 1 z uživatelů byla zařazena mezi potencionální oběti obchodování s lidmi.

Pravidelné terénní výjezdy do všech lokalit v rámci ČR realizovala v roce 2020 též Diakonie ČCE. Přednostně je jejich terén zaměřen na **mapování rizikových lokalit a míst, kde je vysoký výskyt zahraničních pracovníků** a může docházet k různým formám vykořisťování. Jedná se zejména o ubytovny, jiná ubytovací zařízení, logistické areály, dále se obrací na bývalé klienty, kteří mají cenné informace o místech s potencionálním rizikem vykořisťování. Vzhledem k nastalé situaci s COVID-19 a vyhlášením nouzového stavu v ČR byly však terénní výjezdy omezeny a více cílily na lokace v Praze a ve SČK. I přesto uskutečnili pracovníci v roce 2020 celkem 43 terénních výjezdů v těchto krajích: Hlavní město Praha (19), Středočeský kraj (6), Ústecký kraj (1), kraj Vysočina (1), Jihomoravský kraj (12), Olomoucký kraj (2) a Zlínský kraj (2). V terénu bylo osloveno přibližně 260 osob a distribuováno více než 2500 kusů informačních letáků do ubytoven i institucí po celé ČR. Služba terénní krizové pomoci poskytla v roce 2020 pomoc 206 klientům v celorepublikové působnosti. V Praze to bylo 49 klientů, v Brně 28 klientů a v Plzni 129 klientů. Šlo o 93 žen a 113 mužů. Nejvíce osob pocházelo z Bulharska (185), dále pak z Ukrajiny (6), ČR (6), Rumunska (5) a z Moldávie (4). Nejčastěji pracovníci řešili zakázky v souvislosti s nevyplacením mezd a podporovali osoby v krizi v souvislosti s nepříznivou sociální situací v pracovní oblasti.

8. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY A ROZSUDKY SOUDŮ V PŘÍPADECH OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Dne 30. července 2020 nabyl účinnosti **zákon č. 285/2020 Sb.**, kterým se mění zákoník práce a některé další související zákony. Jednalo se o **transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/957 ze dne 28. června 2018**, kterou se mění směrnice 96/71/ES o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb, kdy **dochází k rozlišení krátkodobého a dlouhodobého vysílání a práv zaměstnanců s tímto spojených**.

V průběhu roku 2020 byly dále připravovány změny, které jsou v různé fázi legislativního procesu. Jedná se o povinnost **registrovat veškeré pracovněprávní vztahy** – vznik evidence, která by evidovala všechny pracovněprávní vztahy včetně DPP a DPČ a s tím spojené rozšíření skutkové podstaty příslušných přestupků o nesplnění nové registrační povinnosti. Zaměstnavatel by měl povinnost tyto vztahy nahlašovat; zavedení povinnosti zaměstnavatelů ohlašovat nástup do zaměstnání u zaměstnanců, kteří jsou zaměstnáni na základě dohody o pracovní činnosti či pracovního poměru, které jsou zaměstnáními malého rozsahu podle zákona o nemocenském pojištění, nebo na základě dohody o provedení práce a nejsou na základě těchto pracovněprávních vztahů účastní nemocenského pojištění, tak, aby všichni zaměstnanci činní na základě pracovního poměru, dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce, byli vedeni v evidenci k tomu určené. Hlavní účel právní úpravy je zefektivnění kontrol nelegálního zaměstnávání, **ochrana zaměstnanců proti obcházení pracovněprávních předpisů zaměstnavateli**. Návrh je součástí návrhu zákona, kterým se mění zákon o zaměstnanosti, (ST 1025). Další změnou je zavedení odpovědnosti uživatele za umožnění zastřehování zprostředkování v zákoně o zaměstnanosti; návrh součástí návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a další související zákony (ST 1033). Plánovány jsou též úpravy v oblasti vydávání povolení k zaměstnání v zákoně o zaměstnanosti; návrh součástí návrhu zákona, kterým se mění zákon o azylu, a další související zákony (ST 1033).

Co se týče práva trestního, tam přímo pro trestný čin obchodování s lidmi nebyla v roce 2020 přijata žádná legislativní změna.

Nicméně v rámci problematiky postihu za trestné činy v oblasti obchodování s lidmi je třeba zmínit zákon publikovaný pod č. 333/2020 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 10. 2020. Jednou z hlavních změn, kterou s sebou tento zákon v oblasti trestního práva hmotného přinesl, je **zdvojnásobení jednotlivých hranic škod**, jak jsou obsaženy v trestním zákoníku. To se týká nejen hranice škody nikoli nepatrné, kdy díky tomu byla určitá bagatelní jednání posuzována jako trestný čin, třebaže by svojí závažností měla být posuzována spíše jako přestupek a měla tak být řešena prostředky práva správního, ale též i dalších hranic škody, včetně škody velkého rozsahu.

Další změna se týká právní úpravy **institutu dohody o vině a trestu**, jehož **použití bylo umožněno i u všech zvláště závažných zločinů**, tj. i u trestného činu obchodování s lidmi a souvisejících trestných činů.

Obětí trestných činů, a to i vč. obětí trestného činu obchodování s lidmi, se dotýká vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, v jehož rámci mj. řeší i praktické problémy vznikající při aplikaci zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení, které mají mj. přispět k vyššímu využití možností, které s sebou zákon č. 59/2017 Sb. nese (navrhuje se tak např. v řízení o mimořádných opravných prostředcích přiznat Nejvyššímu soudu oprávnění pozastavit nakládání s propadlým nebo zabraným majetkem v trestním řízení, výslovně se zakotvuje, že součástí rozhodnutí, kterým se ukládá majetková trestní sankce, je poučení poškozeného o možnosti žádat uspokojení svého majetkového nároku podle zákona č. 59/2017 Sb., prodlužuje se lhůta, po jejímž uplynutí se majetek považuje podle zákona č. 59/2017 Sb. za neprodejný, a upravují se i důvody pro stavění této lhůty, poškozeným se nově umožňuje, aby kopii pravomocného rozhodnutí, kterým byla uložena majetková trestní sankce, předložili MS i po uplynutí lhůty pro podání žádosti podle zákona č. 59/2017 Sb. aj.). Tento návrh je aktuálně projednáván jako sněmovní tisk č. 699.

8.1 Rozsudky soudů

Statistika MS uvádí v roce 2020 celkem **9 případů trestného činu obchodování s lidmi**. Dle ustanovení § 168 TZ bylo **pravomocně odsouzeno celkem 8 osob**.

Rozsudky vydané v roce 2020 se v rámci § 168 TZ týkaly obchodování s lidmi **za účelem sexuálního vykořisťování a jiných forem vykořisťování (pracovní vykořisťování)**.

Níže jsou pro ilustraci uvedeny dva případy včetně vybraných částí odůvodňujících druh a výši uloženého trestu.

8.1.1 Kazuistika č. 1 – 49T16/2018 (Městský soud v Praze)

Oběť: nezletilá, občanka ČR.

Pachatel: žena – matka nezletilé, občanka ČR.

Prostředky donucení: vzhledem k tomu, že se jednalo o dítě, není potřeba prokazovat prostředky donucení.

Modus operandi: pachatelka, matka poškozené, která věděla o pedofilní orientaci odsouzeného, zpočátku jednou týdně, postupem času i několikrát týdně svěřovala svoji šestiletou dceru odsouzenému s tím, že ji bude učit na piano a tanec. Pachatelka umožnila odsouzenému poškozenou vyzvedávat ze školy, trávit s ní její volný čas, opakovaně umožnila, aby s ním byla i přes noc v jeho bytě. Umožnila mu pokračovat v takových kontaktech i poté, co zjistila, že se odsouzený s její dcerou mazlí, koupe se s ní ve vaně, chodí po bytě nazí. Pachatelka se spokojila s ujištěním odsouzeného, že dceru miluje, že je to jeho životní láska, bude s ní po celý život a že s klasickou souloží počká do nabytí 15 let věku nezletilé poškozené. Pachatelka akceptovala, že její dcera má od šesti let životního partnera, že je do něj zamilovaná a plánuje s ním společnou budoucnost. Souhlasila s tím, že nebude bránit jejich vztahu za podmínky, že bude moci rozhodovat o míře jejich fyzické interakce. Svou dceru však odsouzenému svěřovala i poté, co se dozvěděla, že odsouzený jejich dohodu nerespektoval a s poškozenou vykonával různé

sexuální praktiky, vyjma klasické soulože. Odsouzený pořizoval videonahrávky a fotografie. U poškozené v důsledku takového jednání pachatelky a odsouzeného došlo ke vzniku poruchy přizpůsobení a syndromu týraného a zneužívaného dítěte s naučenou bezmocí a patologickou deviantní vazbou. Došlo k narušení morálního, sexuálního, sociálního a emočního vývoje, osobnost poškozené se vyvíjí disharmonicky. Tato traumatizace může v budoucnu nabýt podoby těžké posttraumatické poruchy.

Délka vykořisťování: nejméně po dobu 1,5 roku.

Trest: Městským soudem v Praze uložen trest odnětí svobody v trvání 3 let, přičemž byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu 5 let za současného vyslovení dohledu nad obžalovanou. Zároveň byla pachatelce uložena povinnost nahradit poškozené nemajetkovou újmu ve výši 100 000 Kč.

Vybrané části odůvodnění: pachatelka navzdory všem varovným signálům, jejich stupňování, umožnila dlouhodobý a pravidelný kontakt své dcery s odsouzeným a musela být proto přinejmenším srozuměna s tím, že k následkům na duševní zdraví a normální harmonický vývoj přiměřený věku dítěte může dojít, a pokud spoléhala na to, že k takovému narušení nedojde, pak tak spoléhala bez přiměřených, rozumných a akceptovatelných důvodů.

Název trestného činu může zde působit poněkud zavádějícím způsobem, jelikož nemusí jít o obchodování ve smyslu toho, že by dítě bylo prodáváno, čin je dokonán tím, že se pachatel na dítěti dopustí některého z vymezených jednání s vědomím, že ho bude užito jiným k pohlavnímu styku, k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla bez ohledu na to, jaký má pachatel motiv. Obžalovaná byla matkou poškozené, o kterou coby rodič pečovala, měla tedy možnost rozhodovat o tom, zda a komu bude dítě svěřováno, a pakliže dítě svěřovala do dočasné péče odsouzenému, jde o vydání coby jednu z možných forem tohoto trestného činu. Z hlediska zavinění soud shledal nepřímý úmysl, kdy pachatelka nevydávala svoji dceru odsouzenému primárně pro to, aby s ní měl pohlavní styk, ale byla s možností, že k němu dojde srozuměna.

Pokud jde o polehčující okolnosti, pachatelka dosud nebyla trestána, před spácháním TČ žila řádným životem, svého činu upřímně lituje a s OČTŘ spolupracovala.

Jako přitěžující okolnost bylo u pachatelky soudem spatřováno to, že je matkou poškozené, že se jedná o osobu, která má zvláštní povinnost o dítě pečovat a ochraňovat je. Rovněž nelze přehlédnout, že vztah dcery s obžalovaným připouštěla po dlouhou dobu.

Při zvážení závažnosti trestného činu by soud bez dalšího nespatořoval důvody k uložení trestu pod dolní hranici zákonem stanovené trestní sazby, ale rozhodující zde byla otázka posouzení rodinných poměrů obžalované, kdy dle závěrů znalců i terapeutů je žádoucí, aby nezletilá v této fázi svého vývoje a zpracovávání traumatu měla kompletní rodinné zázemí (poté co byla přerušena deviantní vazba na odsouzeného, potřebuje mít možnost mít adekvátní, přirozenou vazbu na svou matku, která pro ni dříve byla nejbližší osobou.

Ve světle posudků a zpráv odborníků má soud za to, že zachování úplné rodiny, v níž budou zachovány obě role – otcovská i mateřská je nezbytným a ničím nenahraditelným předpokladem pro zlepšení naděje oběti na uzdravení v rozsahu, který jí v budoucnu umožní vést kvalitní život.

Rozsudek odvolacího soudu: Vrchní soud v Praze z podnětu odvolání státního zástupce zrušil rozsudek ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu a rozhodl tak, že obžalovanou odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání 4 let a 6 měsíců nepodmíněně. Tento odůvodnil mimo jiné tím, že trest ukládaný soudem prvního stupně se může jevit jako pochopitelný z lidského hlediska či z pohledu doporučení psychologů majících v péči poškozenou. Odvolací soud však musí konstatovat, že tento trest je zjevně nepřiměřený, proto musel být zrušen. Trest uložený vrchním soudem je trestem zákonným a přiměřeným k tomu, aby byla zdůrazněna nejen složka výchovná, ale i složka represivní v tom směru, že pachatel trestného činu, který spáchal trestný čin, si musí být vědom své trestní odpovědnosti i toho, že za takové jednání jej stihne přiměřený, zákonný a z hlediska předvídatelnosti soudních rozhodnutí odpovídající trest.

K tomuto případu níže, v kapitole 8.2 Trestný čin obchodování s lidmi v dovolací činnosti, připojujeme rozhodnutí dovolacího soudu.

8.1.2 Kazuistika 2 – 1 T 1/2012 (Krajský soud v Ústí nad Labem)

Oběť: 3 muži.

Pachatel: muž, občan ČR.

Prostředky donucení: zneužití tísně spočívající ve složité finanční situaci poškozených, kteří nebyli schopni splácet své dluhy ani hradit výživné na děti, pachatelé jim slíbili vysoký legální výdělek ve Velké Británii, jímž zvrátí svou popsanou situaci.

Modus operandi: společně s dalšími v té době již odsouzenými pachateli zneužili tísně spočívající ve složité finanční situaci poškozených, kterým slíbili vysoký legální výdělek ve Velké Británii, dopravili je do Velké Británie, s úmyslem jim obstarat práci a poté jim odebírat významnou část jejich výdělku pro svou potřebu. Poškození také fyzicky bezdůvodně napadali, případně jim vyhrožovali násilím a odebrali jim osobní doklady, zatímco poškozeného. Poškození žili v nedůstojných a stísněných podmínkách s nedostatečným množstvím poskytovaného jídla.

Délka vykořisťování: nejméně od října 2008 do srpna 2009.

Trest: trest odnětí svobody v trvání 3 let podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 5 let.

Vybrané části odůvodnění: soud se postavil za stanovisko, že za validní lze pokládat výpovědi poškozených, neboť ve svém souhrnu představují ucelenou skupinu důkazů a hlavně nestojí osamoceně, neboť je podporují i důkazy další např. výpovědi svědků. Věrohodnost výpovědí poškozených není snižována ani jejich kriminální minulostí či současností, protože ani jeden z nich nebyl stíhán pro trestný čin křivé výpovědi či obdobný trestný čin.

Obžalovanému lze klást za vinu pouze zneužití omylu a tísně poškozených, když se podílel na jejich nucení k práci, fyzickém bití, ubytování v nedůstojných podmínkách a odebrání vydělaných finančních prostředků. Tím se podíl obžalovaného na trestné činnosti podstatně liší od podílu ostatních odsouzených, kteří se podíleli na poskytování nepravdivých informací poškozených a jejich vylákání do Anglie. Žádnému z poškozených

se nedostalo pravdivých informací o tom, jaké podmínky jej čekají ve Velké Británii a kolik peněz bude muset odevzdávat, namísto toho byli ujišťováni, že si v zahraničí mohou vydělat velké peníze.

V okamžiku nabídky nemohli poškození rozhodovat volně, neboť jejich sociální a finanční situace to neumožňovala. Odsouzení poškozeným neoznámili, jak velkou část mzdy budou požadovat za poskytnuté ubytování, stravování, zprostředkování práce či dopravu do ní, třebaže od počátku byli rozhodnuti jim odebírat značnou část peněžních prostředků, které ve Velké Británii vydělají. Je nepochybné, že poškození by uvažovali jinak, kdyby tyto údaje od počátku znali. Odsouzení je vystavili omylu, spočívajícímu v možnosti vysokého výdělku a v tomto omylu je ponechali po celou dobu pobytu ve Velké Británii.

To se však týká pouze odsouzených. Obžalovaný se podle zjištění soudu na tomto uvádění v omyl nepodílel. Nezneužil tedy tísně při jejich vylákání do Anglie, ale až jejich tísně, která nastala v Birminghamu. Tato tíseň způsobená jejich omylem spočívala v tom, že poškození bez jakýchkoliv prostředků, za které by si mohli opatřit důstojné ubytování, a bez jazykových schopností, které by jim umožnily jejich obtížnou situaci řešit s místními úřady, byli odkázáni na „pomoc“ obžalovaného a odsouzeného, kteří namísto pomoci však této jejich obtížné situace zneužili k vlastnímu obohacení a nutili poškozené k práci a následně jim odebírali finanční prostředky. V tomto smyslu tedy obžalovaný naplnil zákonné znaky posuzovaného trestného činu „jiné osoby zneužívá jejich omylu a tísně přiměl“, a to ve vztahu ke všem poškozeným.

Rozsudek odvolacího soudu: Na základě odvolání státní zástupkyně zrušil Vrchní soud v Praze napadený rozsudek ve výroku o podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody a znovu rozhodl tak, že se obžalovaný pro výkon uloženého trestu zařazuje do věznice s ostrahou. Své rozhodnutí odůvodnil následovně. S ohledem na vysoký stupeň společenské škodlivosti jednání obžalovaného, které se vyznačovalo zvýšenou formou neúcty k lidské svobodě a důstojnosti, zneužívání tísně spoluobčanů, vytváření takovéto tísně s úmyslem nutit tyto spoluobčany k otrocké práci a odebírat jim vydělané peníze, neposkytovat jim důstojně bydlení a jejich udržování v neustálé hrozbě užití násilí nebo jiných forem nátlaku, s přihlédnutím k délce doby, po kterou byl takovýto protiprávní stav udržován, nebyly u obžalovaného shledány podmínky pro podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody. Trest v daném případě musí působit nejen výchovně na obžalovaného a být natolik důrazný, aby se jím zamezila hrozba individuální recidivy této osoby, musí ale v tomto případě být i varováním společnosti dalším osobám, které by měly v úmyslu se obdobné trestné činnosti dopouštět, že tato je považována za společensky nepřipustnou, škodlivou a zavrženíhodnou.

8.2 Trestný čin obchodování s lidmi v dovolací činnosti

V roce 2020 byly na odboru mimořádných opravných prostředků Nejvyššího státního zastupitelství evidovány **tři trestní věci**, v nichž si **obvinění** podali **dovolání**, jejichž cílem bylo zpochybnění pravomocných soudních rozhodnutí, jimiž byli uznáni vinnými trestným činem obchodování s lidmi podle § 168 TZ.

V prvním případě obviněný podal dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci, kterým vrchní soud podle § 256 trestního řádu zamítl mj. odvolání obviněného proti

rozsudku Krajského soudu v Brně, jímž byl uznán vinným zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 alinea druhá odst. 3 písm. d) TZ a v bodě 2) přečinem kuplířství podle § 189 odst. 1 alinea druhá TZ.

Po skutkové stránce se jednalo o trestnou činnost z roku 2016, kdy nevlastní matka obviněného (již odsouzená) zjednala nezletilou poškozenou mladší osmnácti let, která byla na útěku z výchovného ústavu, k provozování prostituce, kdy podstatnou část z takto získaných finančních prostředků předávala obviněnému, který takto získané peníze použil pro svoji vlastní potřebu ve formě úhrad nákladů na živobytí a na nákup pervitinu. Obviněný byl odsouzen za dva trestné činy, jejichž právní kvalifikace byla dána věkem poškozené s tím, že přísnější právní kvalifikace respektovala skutečnost, že jí v době skutku nebylo osmnáct let. Obviněnému byl uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání sedmi let. V dovolání obviněný namítal, že neměl být uznán vinným zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 alinea druhá, odst. 3 písm. d) TZ, neboť pro krátkou dobu (11 dní) než poškozená dosáhla zletilosti, se nemohlo jednat o tento závažný zločin. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí argumentoval, že rozhodná skutečnost pro naplnění skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 alinea druhá, odst. 3 písm. d) TZ je aktivní jednání pachatele jako takové, nikoliv počet, tedy četnost porušení chráněného zájmu (objektu). Podle Nejvyššího soudu není podstatné, zda obviněný jednáním popsaným ve skutkové větě kořistil pouze 11 dní z toho, že jiný zjednal nezletilou poškozenou (dítě), aby byla užita k pohlavnímu styku a spáchal takový čin v úmyslu, aby poškozené bylo užito k prostituci, neboť skutková podstata trestného činu obchodování s lidmi by byla naplněna i v rámci jednoho případu, tedy jednoho pohlavního styku. Délka páchání trestného jednání tedy nemá na naplnění skutkové podstaty podle § 168 TZ žádný vliv, neboť předmětem ochrany je dítě. K délce protiprávního jednání obviněného může být přihlíženo pouze v rámci ukládaného trestu. Proto Nejvyšší soud i tuto námitku označil za zcela neopodstatněnou a dovolání obviněného odmítl.

Ve druhém případě obviněná podala prostřednictvím obhájce dovolání ve věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové. V této věci byla rozsudkem uvedeného soudu uznána vinnou ze spáchání zločinu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) TZ a přečinu kuplířství podle § 189 odst. 1 TZ. Za to byl obviněné podle § 168 odst. 3 TZ uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání šesti let. Po skutkové stránce se jednalo o zprostředkování prostituce žen a dívek přes internet v roce 2017 až 2019, z něhož obviněná získala prospěch ve výši 300.000 Kč. Přísnější právní kvalifikaci zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) TZ zapříčinila skutečnost, že tři z devíti žen poskytujících prostituci byly mladší osmnácti let. Zmíněný rozsudek následně napadla obviněná odvoláním. Usnesením Vrchního soudu v Praze bylo odvolání podle § 256 trestního řádu zamítnuto. Obviněná podala dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, ale s ohledem na skutečnost, že se svými námitkami snažila pouze zpochybnit již stabilizovaný skutkový stav, Nejvyšší soud usnesením její dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu odmítl.

Ve třetím případě bylo dovolání obviněné úspěšné. Rozsudkem Městského soudu v Praze byla uznána vinnou zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. a) TZ a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. b) TZ. Za to jí byl uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let, a to za užití § 58

odst. 1 TZ s přihlédnutím k § 58 odst. 3 písm. b) TZ, kdy výkon uloženého trestu byl podmíněně uložen na zkušební dobu v trvání pěti let za současného vyslovení dohledu. Obviněné byla dále uložena přiměřená povinnost podrobit se po dobu zkušební doby vhodným programům psychologického poradenství. Rozhodnutí soudu prvního stupně napadla odvoláním státní zástupkyně. O tomto odvolání rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem, kterým byl napadený rozsudek zrušen ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu, přičemž odvolací soud znovu sám rozhodl tak, že obviněnou odsoudil k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let a šesti měsíců, a to za užití § 58 odst. 1 TZ, pro jehož výkon ji zařadil do věznice s ostrahou. Po skutkové stránce jednání obviněné spočívalo v tom, že jako matka nechala svoji nezletilou dceru po dobu téměř dvou let, a to od šesti let poškozené, v dočasném opatrování muže, pedagoga, ačkoli věděla o jeho pedofilní orientaci, a umožnila tak, že tento muž její dceru sexuálně zneužíval, čímž u ní došlo ke vzniku poruchy přizpůsobení a syndromu týraného a zneužívaného dítěte. Nejvyšší soud na základě dovolání označil výrok o trestu za vadný s tím, že Vrchní soud v Praze nedostal svým požadavkům a neprovedl test proporcionality v duchu zásady přiměřenosti trestních sankcí. Soud prvního stupně ze dvou proti sobě stojících zájmů, tj. zájmu společnosti na potrestání pachatele na straně jedné a zájmu společnosti na vytvoření podmínek pro minimalizaci důsledků, které dlouhodobé zneužívání bude mít na oběť, upřednostnil zájem oběti nad zájmem společnosti na přísné potrestání. Obviněné proto uložil trest odnětí svobody ve výměře tří let, jehož výkon podmíněně odložil na nejdelší zkušební dobu pěti let za současného vyslovení dohledu nad obviněnou a za současného uložení přiměřené povinnosti podrobit se během zkušební doby vhodným programům psychologického poradenství. Odvolací soud pokládal za trest adekvátní úhrnný trest ve výměře čtyř let a šesti měsíců, pro jehož výkon obviněnou zařadil do věznice s ostrahou. Nejvyšší soud však uvedl, že hlediska, která odvolací soud vzal v úvahu při stanovení druhu trestu a jeho výměry, nelze označit za úplná a závěry odvolacího soudu proto nelze mít za přesvědčivé. Vytýká odvolacímu soudu, že se ani okrajově nezabýval otázkou nejlepšího zájmu dítěte, jak je akcentován i v čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. V tomto kontextu odkázal na závěry k otázce zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při ukládání trestu odnětí svobody pachateli obsažené v nálezu Ústavního soudu, ve kterém konstatoval, že na přístupu k vlivu nejlepšího zájmu dítěte na ukládání trestu jeho rodiči v trestním řízení dosud není na mezinárodní ani vnitrostátní úrovni konsenzus a samotná tato problematika je značně komplikovaná, neboť ke svému uspokojivému řešení vyžaduje odpověď na řadu principiálních otázek mezi trestní represe, vyrovnávání zájmu jednotlivce a celku i přípustnost ingerence zájmu třetích osob do procesu volby a ukládání trestních sankcí. Nejvyšší soud odvolacímu soudu primárně vytknul, že se otázkou nejlepšího zájmu dítěte v odůvodnění svého rozsudku explicitně nevypořádal a relevantně nereagoval na úvahy obsažené v rozsudku soudu prvního stupně. Nemohl proto přesvědčivě vysvětlit, proč v konkrétním specifickém, nikoli běžném, případě nad nejlepším zájmem dítěte převážil konkurující veřejný zájem na přiměřeném potrestání pachatele. Nejvyšší soud konstatoval, že v dalším řízení bude na odvolacím soudu, aby tento nedostatek odstranil a aby se v odůvodnění svého rozhodnutí zabýval otázkou nejlepšího zájmu nezletilé poškozené. Proto Nejvyšší soud usnesením zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ve výroku, jímž z podnětu odvolání státního zástupce zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu a jímž

podle § 259 odst. 3 trestního řádu znovu sám rozhodl o trestu obviněné a Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

9. PARTNERSTVÍ

9.1 Partnerství v rámci ČR

V této kapitole jsou uváděny příklady spolupráce jak na strategické, tak na operativní úrovni.

Spolupráce jednotlivých organizací byla ovlivněna pandemií COVID-19. V souvislosti s opatřeními vlády přijatými k zamezení šíření viru nebyly policií v roce 2020 prováděny velké součinnostní kontrolní akce, avšak byly prováděny menší kontroly dle konkrétních potřeb vyplývajících z trestního řízení.

Nadále tedy probíhala spolupráce Policie ČR, orgánu sociálně-právní ochrany dětí, Celní správy ČR, Oblastních inspektorátů práce, nevládních organizací, orgánů územní samosprávy a úřadů práce, finančních úřadů, živnostenských úřadů a dalších orgánů veřejné správy.

V roce 2020 se **MKS** sešla pouze jednou a to online formou. V rámci tohoto setkání se klasicky řešila aktuální situace v problematice, poznatky z mezinárodního prostředí, jako například výstupy ze třetí zprávy o pokroku v boji proti obchodování s lidmi vydané Evropskou komisí či plánované projekty Evropské sítě prevence kriminality. Předmětem jednání bylo též naplňování nové Strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období let 2020–2023.

9.2 Přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce v roce 2020 nadále fungovala jak u státního, tak u neziskového sektoru.

Zastupitelský úřad ČR v Manile (dále jen „ZÚ Manila“) se dne 17. 12. 2020 v rámci tzv. 6. Manilského dialogu **připojil k signatářům „Manila Declaration to Enhance International Cooperation in Combating Human Trafficking“ (tzv. Manilská deklarace)**. Manilskou deklaraci dosud podepsalo 19 diplomatických misí na Filipínách a další mezinárodní a místní instituce a organizace. Deklarace je právně nezávazná, **deklaruje připravenost ZÚ Manila podporovat boj proti obchodování s lidmi**. Přihlášení se k principům deklarace doložilo důležitost, jakou české instituce věnují otázce nutnosti potírání obchodování s lidmi, a **umožňuje zapojení do pracovních skupin v Manile** zabývajících se obchodováním s lidmi a sdílení informací o vývoji této problematiky na Filipínách. Připojení ČR k Manilské deklaraci je důležité v kontextu nadstandardní péče filipínských úřadů o své občany pracující v zahraničí.

ČR je zapojena do struktur zabývajících se problematikou obchodování s lidmi. Zástupce MV se v roce 2020 účastnil jednání neformální skupiny národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů pro otázky obchodování s lidmi, kteří se pod záštitou Evropské komise schází 2 x ročně v Bruselu (z důvodu pandemie COVID-19 proběhla jednání online). Zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství se z pozice národní

korespondentky pro oblast boje proti obchodování s lidmi zúčastnila virtuální konference s názvem „*Human Trafficking in Times of Corona*“ (14. a 15. října 2020). Konferenci pořádala Rakouská pracovní skupina pro boj proti obchodování s lidmi ve spolupráci s Vídeňským institutem pro mezinárodní dialog a spolupráci (VIDC) a Mezinárodní organizací pro migraci (IOM) u příležitosti Evropského dne boje proti obchodování s lidmi (EU Anti-Trafficking Day). V roce 2020 se stala za soustavu státního zastupitelství též členkou skupiny Focus Group (Eurojust) na téma pašování migrantů (s přesahem též i na problematiku obchodování s lidmi). **Experti NCOZ se účastnili několika expertních a strategických jednání projektu Europolu EMPACT Obchodování s lidmi.**

Přibývá též společných vyšetřovacích týmů mezi orgány ČR a Velkou Británií.

Neziskové organizace na mezinárodní úrovni spolupracovali zejména s britskými organizacemi Caritas, Bakhita House a Medaille Trust. Mimo spolupracující nevládní organizace, však byli též v úzkém kontaktu s policií a advokáty z Velké Británie, kteří jim pomáhali řešit odškodňování některých klientů. Dále v roce 2020 probíhala spolupráce na konkrétních případech i lobby úrovni také s organizacemi Ban Ying (Německo), MEN VIA (Rakousko), ICMPD (Rakousko) a Lefö (Rakousko).

10. PRIORITY

Priority se v roce 2021 budou odvíjet od úkolů **Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2020-2023**, která byla schválena Usnesením vlády č. 502 ze dne 4. května 2020.

TABULKOVÁ ČÁST

1. STATISTICKÉ VÝSTUPY PČR

1a – TRESTNÝ ČIN OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČR V LETECH 2011 – 2020 (DLE § 168 TZ)											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
registrované skutky	24	19	24	18	20	18	22	16	13	20	18
z toho objasněno	13	11	18	11	14	7	15	11	9	12	11
objasněno dodatečně	4	6	4	5	5	2	2	5	4	1	2
stíháno osob	35	29	22	25	16	12	23	24	15	26	20
z toho muži	27	20	15	20	8	6	17	21	11	13	12
z toho ženy	8	9	7	5	8	6	6	3	4	13	8
z toho cizinci	14	7	3	2	3	4	1	6	2	6	2
z toho občané ČR	21	22	19	23	13	8	22	18	13	20	18

1b - REGISTROVANÉ TRESTNÉ ČINY OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČR PODLE OBJEKTU NAPADENÍ ZA ROK 2020 (DLE § 168 TZ)	
Muž	6
Žena	12

1c - TRESTNÝ ČIN KUPLÍŘSTVÍ (DLE § 204 STZ, § 189 TZ)										
rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
registrováno	44	42	52	57	50	36	60	34	37	19
objasněno	32	30	38	49	44	27	52	24	30	17
stíhané osoby	61	46	44	72	63	35	42	33	27	28

2. STATISTICKÉ VÝSTUPY MS

2a - POČTY PRAVOMOCNĚ ODSOUZENÝCH OSOB A ULOŽENÝCH TRESTŮ ZA OBCHODOVÁNÍ S LIDMI DLE § 168 TZ A 232A STZ)										
rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
odsouzené osoby	19	11	19	6	19	8	9	16	12	8
k nepodmíněnému trestu	18	10	17	4	12	6	6	13	11	5
k podmíněnému trestu	1	1	2	1	7	2	3	3	1	3

2b - PRAVOMOCNĚ ODSOUZENÉ OSOBY PRO VYBRANÉ TRESTNÉ ČINY V ROCE 2020									
rok 2020		§ 164	§ 165	§ 166	§ 167	§ 168	§ 189	§ 190	§ 342
celkem trestných činů		0	0	0	0	9	48	0	6
celkem odsouzeno osob		0	0	0	0	8	47	0	6
oběť	dítě	0	0	0	0	4	4	0	0
	žena	0	0	0	0	2	5	0	0
trest	PO	0	0	0	0	3	41	0	5
	NEPO	0	0	0	0	5	2	0	0
	do 1 roku	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 - 5 let	0	0	0	0	3	0	0	0
	5 - 15 let	0	0	0	0	2	2	0	0
upuštěno od potrestání		0	0	0	0	0	1	0	0
Zproštěno		0	0	0	0	1	0	0	0

3. OBCHODOVÁNÍ S LIDMI MLADŠÍMI 18 LET (MPSV, ZDC)

3a- POČET ZJIŠTĚNÝCH PŘÍPADŮ DĚTÍ ZNEUŽITÝCH K VÝROBĚ DĚTSKÉ PORNOGRAFIE A K DĚTSKÉ PROSTITUCI V LETECH 2019 a 2020								
	2019				2020			
Věk dítěte	dětská pornografie		dětská prostituce		dětská pornografie		dětská prostituce	
	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
do 1 roku	0	0	0	0	0	0	0	0
od 1 do 3 let	0	0	0	0	1	0	0	0
od 3 do 6 let	0	1	0	0	0	2	0	0
od 6 do 15 let	30	65	1	3	13	39	1	2
od 15 do 18 let	4	14	0	4	7	15	0	2
Celkem	34	80	1	7	21	56	1	4
z toho dětí se zdravotním postižením	0	0	0	0	0	0	0	0
zneužití jednorázové	20	56	1	0	15	39	0	2
opakované	14	22	0	7	5	16	1	1
nezjištěno	0	2	0	0	1	1	0	1

**3b - POČET ZJIŠTĚNÝCH PŘÍPADŮ DĚTÍ ZA LÉTA
2013 – 2020 (MPSV)**

Rok	dětská pornografie	dětská prostituce
2020	77	5
2019	114	8
2018	151	2
2017	119	9
2016	66	23
2015	57	15
2014	87	17
2013	33	17

**3c – STATISTICKÉ ÚDAJE O NEZLETLÝCH CIZINCÍCH BEZ DOPROVODU ZA ROK
2020 (ZDC)**

	ZDC	SVP KLÍČOV	VÚ VIŠŇOVÉ	VÚ PŠOV	CELKEM
Celkem NBD	69	15	7	2	93
<i>z toho chlapci</i>	67	15	7	2	91
<i>z toho dívky</i>	2	0	0	0	2
<i>z toho do 15 let</i>	10	0	0	0	10
<i>z toho nad 15 let</i>	59	15	7	2	83
<i>z toho žadatelů o azyl</i>	4	0	0	0	4
Země původu					
<i>Afghánistán</i>	36	13	0	2	51
<i>Angola</i>	0	1	0	0	1
<i>Bangladéš</i>	3	0	0	0	3
<i>Bulharsko</i>	2	0	0	0	2

<i>Česká republika</i>	1	0	0	0	1
<i>Egypt</i>	1	0	0	0	1
<i>Guinea</i>	1	0	0	0	1
<i>Irák</i>	1	0	0	0	1
<i>Libye</i>	3	0	2	0	5
<i>Maroko</i>	1	0	0	0	1
<i>Pákistán</i>	3	0	0	0	3
<i>Somálsko</i>	1	0	0	0	1
<i>Sýrie</i>	4	0	2	0	6
<i>Turecko</i>	0	0	3	0	3
<i>Ukrajina</i>	8	1	0	0	9
<i>Venezuela</i>	1	0	0	0	1
<i>Vietnam</i>	3	0	0	0	3
Ukončení pobytu					
<i>Útěk</i>	42	6	6	0	54
<i>Do péče rodiny</i>	7	0	0	0	7
<i>Jiné zařízení</i>	0	0	0	2	2
<i>SUZ</i>	5	0	0	0	5
<i>Stále v zařízení</i>	9	6	1	2	18
<i>Zletilost</i>	7	0	0	0	7
Prům. délka pobytu	57 dní				

4. STATISTICKÉ VÝSTUPY MV

4a – STATISTIKA PROGRAMU PODPORY A OCHRANY OBĚTÍ OSL MV						
	Celkem	Muži	Ženy	Sexuální vykořisťování	Pracovní vykořisťování	Jiné formy
Počet obětí	13	6	7			
Sexuální vykořisťování	2*	1*	1			
Pracovní vykořisťování	12*	6*	6			
Národnost						
ČR	4	4		1*	4*	
Ukrajina	4	2	2		4	
Mongolsko	1		1		1	
Filipíny	1		1		1	
Honduras	1		1	1		
Bulharsko	2		2		2	

*1 muž zařazen policí dle § 168 odst. 2 písm. a) i písm. e)

5. STATISTICKÉ VÝSTUPY VE VZTAHU K NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ (MPSV)

5a - POČET PROVEDENÝCH KONTROL V OBLASTI DODRŽOVÁNÍ ZÁKONA O ZAMĚSTNANOSTI A POČET ZJIŠTĚNÝCH NELEGÁLNĚ ZAMĚSTNANÝCH OSOB					
rok	počet kontrol	počet osob zjištěných při nelegální práci			
		občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
2016	9 308	760	193	1 337	2 290
2017	9 707	767	234	1 917	2 918
2018	8 840	763	225	3 595	4 583
2019	9 457	622	207	3 513	4 342

6. DOTACE MPSV POSKYTOVANÉ NNO

6a- DOTACE MPSV 2020 ORGANIZACÍM POSKYTUJÍCÍM SLUŽBY PŘEVÁŽNĚ CÍLOVÉ SKUPINĚ „OBĚTI OBCHODU S LIDMI“	
Diakonie ČCE - Středisko celostátních programů a služeb	2 933 539
azylové domy	2 933 539
Diakonie ČCE - středisko Západní Čechy	2 220 581
terénní programy	2 220 581
LA STRADA Česká republika, o.p.s.	10 399 289
azylové domy	2 525 651
krizová pomoc	2 569 487
odborné sociální poradenství	2 223 580
telefonická krizová pomoc	1 511 620
terénní programy	1 568 951
Celkový součet	15 553 409

6b - POČTY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB, KTERÉ MAJÍ REGISTROVANOU CÍLOVOU SKUPINU OBĚTI OBCHODU S LIDMI, A DÁLE KTERÉ POSKYTUJÍ SLUŽBY TAKÉ OSOBÁM MLADŠÍM 18 LET (2020)⁴

DRUHY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	POČET SLUŽEB	Z TOHO POČET SLUŽEB ZAMĚŘENÝCH TAKÉ NA OSOBY DO 18 LET
azylové domy	13	10
krizová pomoc	3	2
nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0
odborné sociální poradenství	33	4
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	0	0
sociální rehabilitace	2	2
telefonická krizová pomoc	8	8
terénní programy	7	4
Celkový součet	66	30

⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí spravuje registr poskytovatelů sociálních služeb. Z něj lze zjistit počty sociálních služeb k aktuálnímu datu, nikoliv přehled o všech službách, které byly poskytovány za určité období. Předkládány jsou tedy informace o počtech ke dni 24. června 2021.

POUŽITÉ ZKRATKY

CEPOL	The European Union Agency for Law Enforcement Training - Agentura Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva
ČR	Česká republika
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
EMPACT THB	European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats Trafficking in Human Beings - Evropská multidisciplinární platforma v boji proti kriminálním hrozbám, obchodování s lidmi
EU	Evropská unie
EUROJUST	The European Union's Judicial Cooperation Unit - Evropské jednotka soudní spolupráce
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
La Strada ČR	La Strada Česká republika, o.p.s.
MEPA	Mitteleuropäische Polizeiakademie - Středoevropská policejní akademie
MKS	Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi
MOPNZC	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MOPNZ	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MS	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV
NNO	Nestátní nezisková organizace
NBD	Nezletilý bez doprovodu
OIP	Oblastní inspektorát práce
OSL	Obchodování s lidmi
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie ČR
Program	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV
R-R	ROZKOŠ bez RIZIKA, o. s.

SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování PČR
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
ZDC	Zařízení pro děti – cizince
Zpráva	Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2020
ZÚ Manila	Zastupitelský úřad Manila

PRÁVNÍ PŘEDPISY

zákon o pobytu cizinců	zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
STZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o sociálních službách	zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
zákon o zaměstnanosti	zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
zákon o SPOD	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2020

*Ministerstvo vnitra České republiky
odbor prevence kriminality
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7*

Praha 2021